AKTUALNO VPRAŠANJE

SKLEPI

Delo po komisijah, ki so ga uvedli na letošnji okrajni mladinski konferenci, se je pokazalo kot zelo uspešno. To je bilo videti v sproščeni in plodni razpravi in v zaključkih ter sklepih komisij.

Komisija za družbeno in delavsko upravljanje je formirala svoja stališča o uporabi dveh tretjin sredstev, ustvarjenih v podjetjih za izboljšanje osnovnih življenskih pogojev delavcev. Pri mladih so problem zlasti stanovanja, zato se mora v vseh kolektivih in občinah določiti del sredstev za gradnjo samskih domov in sicer v sklopu blokov za družinska stanovanja. Drugo je prehrana, ki jo nekateri mladi ljudje še vedno preveč zanemarjajo. Komisija predlaga združitev nekaterih menz, kar naj bi privedlo do pocenitve hrane, in se zavzema za uvedbo toplega obroka v vseh podjetjih. Pobudnik za to mora biti mladinska organizacija. Več pozornosti bo treba posvetiti tudi vzgoji mladine, da bo znala svoj zaslužek pravilno razporediti in da ji ne bo, predvsem na račun svojega zdravja, zmanjkalo denarja za primerno prehrano. V nekaterih menzah so se že dobro uveljavili abonentski sveti — neke vrste organi družbenega upravljanja — katerih naloga je obravnavati slabosti, ki se pojavljajo v menzah, in dajati predloge za izboljšanje. Komisija tudi meni, da je internatski tip šolanja zelo uspešen, zato naj se v vseh večjih centrih gradijo sodobni internati, ki dajejo mladim vso oskrbo. Razen fonda za kadre se za to lahko delno uporabijo tudi skladi za stanovanjsko gradnjo. Za učence, ki se vozijo, je treba v šolah ali v bližini postaj urediti primerne prostore za čakanje, kjer bi se lahko tudi učili.

To še niso vsi sklepi, ki jih je izdelala komisija za družbeno in delavsko upravljanje. Pa tudi sklepi ostalih dveh komisij so zelo konkretni. Njihov skupni namen je izboljšati mladim življenske in delovne pogoje.

Tovariš Popit je na konferenci rekel, da problemov mladine ne smemo obravnavati in reševati ločeno od ostalih naših problemov. In še nekaj je važno! Problemi, ki so prišli do izraza na mladinski konferenci, niso samo problemi mladine, ampak problemi nas vseh. Zato bi kazalo opozoriti na to, da ni samo mladina poklicana, da jih rešuje! A. T.

AKTUALNO VPRAŠANJE

GLAS GORENJSKE

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNIH LJUDI ZA GORENJSKO

LETO XII., ŠT. 6 — CENA DIN 10.— KRANJ, 23. JANUARJA 1959

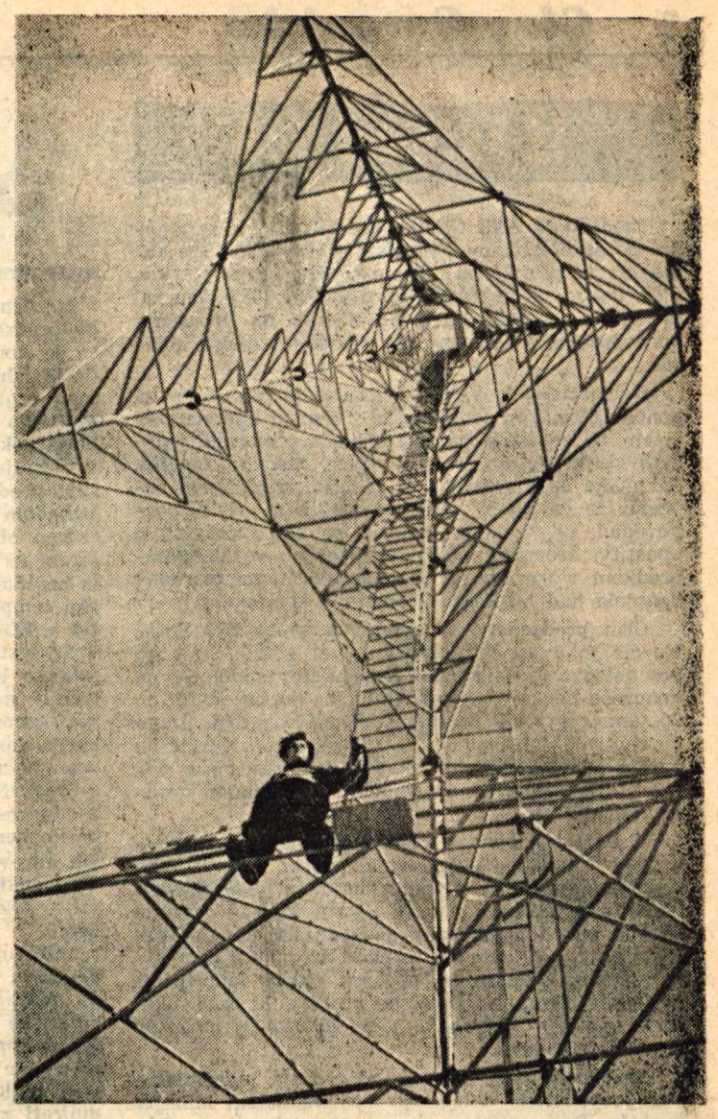

Petdeset metrov visok televizijski stolp na Krvavcu, ki so ga pred kratkim postavili, je za vse turiste in izletnike velika zanimivost Foto: F. Perdan

Letošnje investicije pred Zborom proizvajalcev OLO

Gradnje - ozko grlo

za uresničenje ciljev družbenega standarda

Odkar so jeseni sindikalne organizacije postavile zahtevo, naj bi gospodarske organizacije dale dve tretjini čistega dohodka iz l. 1958 za družbeni standard, se je med delovnimi kolektivi zelo razširilo prepričanje, da je treba v tej smeri narediti prelomnico. Razprave o teh predlogih so med kolektivi zelo povečale kritičen odnos do investicij nasploh, kar je zelo pohvalno.

Tudi priporočilo OLO, naj bi gospodarske organizacije namenile za družbeni standard 40 odstotkov razpoložljivega čistega dohodka, je oživelo razpravo o tem problemu. Toda ponekje so se razprave o teh priporočilih tolmačile dokaj različno in v posameznih primerih niso dale zaželenega vzpodbudnega izida. Zlasti ne tam, kjer so posamezniki ti dve priporočili tolmačili kot »spor zgoraj«, ali pa zaključili, da mora za komunalne naprave pač skrbeti občina.

O vseh teh razpravah in dosedanjih naporih kolektivov bo v petek, 23. januarja, spregovoril Zbor proizvajalcev OLO. V imenu vseh gospodarskih organizacij naj bi vskladil obe priporočili na skupni imenovalec, postavil naj bi enotno stališče o obveznostih podjetij do problema družbenega standarda. To pričakujejo kolektivi in tudi občinski ljudski odbori.

Cilj porasta investicij za družbeni standard je bil nakazan že v sedanjem petletnem planu. Od skupnih investicij skoraj 30 milijard dinarjev od 1957. do 1961. leta v našem okraju, oziroma 5882 milijonov letno, naj bi investicije za družbeni standard rastle od 11,2 odstotka v 1957. letu na 28 % v 1961. letu. Toda že v preteklih letih se je odstopilo od tega načrta in dalo večji delež investicijam za družbeni standard, ki so se sukale na približno tretjini celotnih investicij. Mimo tega, kar je tudi zelo važno, so se tudi gospodarske investicije usmerjale v one dejavnosti, ki naj bi izboljševale življenjsko raven prebivalstva (obrt, trgovino, gostinstvo, kmetijstvo itd.).

Kljub temu pa vsaj do 1958. leta še ni bil viden močnejši preokret. Stanovanjski problem se je v industrijskih središčih še zaostril, saj se je število prošenj za stanovanje v Kranju povečalo na 2531, na Jesenicah na 1540 prosilcev itd. — Zato so sedanji ukrepi nujni.

Na videz dokaj različni stališči med sindikati in OLO o višini prispevka za standard (2 tretjini in 40 odstotkov) se bistveno ne razlikujeta v okrajnem povprečju. Seveda, če bi dosegli okrajno povprečje 40 odstotkov. Toda to povprečje so gospodarske organizacije vzele kot splošno merilo ne glede na to, da bi nekatera podjetja po potrebah kraja oziroma njihovih delavcev po notranjih možnostih itd., lahko prispevala dokaj več. Pokazalo se je, da bi posamezna podjetja morala prispevati za standard tudi dve tretjini, da bi lahko v občinskem in končno v okrajnem povprečju dosegli minimum 40 odstotkov, kot je bilo rečeno. Po takem merilu se le malo razlikujeta priporočili sindikatov in OLO. V obeh primerih bi dobili iz gospodarskih organizacij nad milijardo (1033 milijonov) dinarjev. Ne gre torej toliko za vskladitev »različnih stališč«, marveč za pravilno obremenitev gospodarskih organizacij.

Toda pri vsem tem se postavlja zelo važno vprašanje — ozko grlo v gradbeni operativi. Večina sredstev za standard je usmerjena v gradnje, zlasti v nova stanovanja. Hkrati pa je tudi dokaj gospodarskih investicij določenih za to. Tako znaša skupna vrednost planiranih investicij v gradbeni dejavnosti za letos nič manj kot 3400 milijonov dinarjev. Toda vsa domača gradbena podjetja zmorejo le za 2 milijardi dinarjev storitev. Po logični računici torej ne bomo zmogli zgraditi vsega, kar je predvideno. Seveda bi bilo prav, da bi odpadle posamezne gradnje gospodarskih poslopij. Dejstva pa dajo slutiti obratno. Za gospodarske gradnje je več pripravljenega že začetega. Za mnoge gradnje družbenega standarda pa še ni načrtov niti potrebnih dokumentacij, kar zahteva pač določen čas. Nevarnost je torej, da bodo zaradi večje pripravljenosti gospodarske organizacije izkoristile večino gradbenih zmogljivosti in gradbenega materiala. Zato je treba tudi v tej smeri okrepiti napore za uresničenje investicij družbenega standarda. K. M.

Čeprav zima s svojo snežno odejo večino predelov Gorenjske še ni pokrila, se najbolj neučakani ljubitelji zimskega športa že dlje zbirajo na smučinah v Kranjski gori in bližnji okolici

Predsednik Tito na Cejlonu

V sredo zjutraj je predsednik republike Tito prispel na obisk na Cejlon. Kakor v vseh drugih državah, ki jih je na svojem potovanju doslej obiskal, mu je bil tudi v tej državi, oziroma v njenem glavnem mestu Colombo, prirejen slovesen sprejem.

Kakor z drugimi neodvisnimi azijskimi državami, nas tudi s Cejlonom vežejo mnoge skupne stvari. Tudi Cejlon je šele nedolgo tega dobil svojo neodvisnost in sedaj z velikimi napori vsega ljudstva gradi svoje gospodarstvo. Za izgradnjo mu je predvsem potreben mir in sodelovanje med narodi. Cejlon je zato eden prvih podpisnikov bandunške deklaracije in vnet pobornik za mir in enakopravno sodelovanje med narodi. Zategadelj je razumljivo, da je ljudstvo te dežele z odprtimi rokami in radostjo sprejelo našega predsednika, ki je obiskal to deželo kot iskren prijatej.

»V Jugosaviji z velikimi simpatijami spremljamo napore, ki se je zanje odločilo cejlonsko ljudstvo v izgradnji svoje dežele in svojega srečnejšega življenja,« je izjavil predsednik Tito, ko je stopil na cejlonska tla.

Obisk predsednika Tita na Cejlonu bo hkrati z obiski v Indoneziji, Burmi in Indiji in z obiski, ki jih bo predsednik Tito še napravil v nekaterih afriških državah, nedvomno važen prispevek h krepitvi miru in vzpostavljanju še prisrčnejših odnosov med našimi narodi in narodi vseh teh dežel.

Seja sveta za plan in finance pri OLO

NAD POSTAVLJENIM CILJEM

Močan premik investicij v korist prebivalstva

Svet za plan in finance pri OLO je včeraj, 22. januarja, razpravljal o predlogu letošnjega proračuna in družbenega načrta gospodarskega razvoja v našem okraju. Konec januarja bodo pretresali okrajni družbeni načrt še občinski ljudski odbori, a v začetku februarja bo o njem razpravljal in dokončno sklepal OLO.

Kot ugotavljajo poročila, je gospodarski razvoj okraja v preteklih treh letih še hitrejši kot so to predvidevali v petletnem družbenem planu, kar je zelo razveseljivo. Tako se je brutto proizvodnja v gospodarstvu v treh preteklih letih dvignila za 28,4 odstotka oziroma povprečno za 9,5 odstotka na leto, medtem ko je načrt predvideval povprečno leto povečanje le za 8,5 odstotka. V istem sorazmerju je prekoračen tudi porast narodnega dohodka. Na takih ugotovitvah dosedanjih uspehov sloni tudi načrt razvoja v letošnjem in v prihodnjih letih.

Pri vsem tem pa so zelo značilni premiki v investicijski politiki. V predlogu letošnjih investicij je namreč razvidna odločna sprememba v korist prebivalcem in krepitvi osnovnih gospodarskih enot. Skupne investicije so porasle od 5075 milijonov v letu 1957 na 8035 milijonov letos. Največji premik je viden pri tistih dejavnostih, ki imajo za cilj neposredno izboljšanje življenjske ravni. Občinski stanovanjski skladi so na primer narasli od 871 milijonov predlanskim na 1132 milijonov din v letu 1958. Prav tako so v teh letih povečane investicije za razvoj kmetijstva od 85 milijonov na 311 milijonov dinarjev. Za potrebe obrti, ki prav tako pomeni važno dopolnilo v življenjskih potrebah človeka, je letos predvidenih kar 116 milijonov din več kot lani. Za razvoj gradbene dejavnosti je bilo predlanskim investiranih le 49 milijonov din. Ker ta dejavnost predstavlja ozko grlo pri uresničevanju načrtov za družbeni standard, je za napredek gradbeništva letos predvidenih 161 milijonov dinarjev ali skoraj štirikrat več kot predlanskim.

Občutno so zmanjšane investicije za industrijo. Kljub temu so člani Sveta še črtali nekatere investicije za industrijska podjetja, in sicer predvsem zato, ker podjetja nimajo pripravljene dokumentacije, oziroma zato, da bi ne obremenjevala gradbenih zmogljivosti pri uresničevanju investicij za družbeni standard.

Prvi živahnejši razgovor se je razvil ob predlogu, da bi v trgovini na drobno povečali za nekatere potrebščine prometni davek od sedanjih 2 na 4 odstotke. Dasi je bil predlog umesten, ker izključuje osnovne življenjske potrebščine in ker predvideva, da bi to bila ena od poti, po kateri bi občine dobile sredstva za nadaljnje investicije za družbeni standard, so člani sveta imeli o tem pomisleke. Tak povečani davek bi na primer samo jeseniški občini dal novih 18 milijonov, ki bi jih porabili za izboljšanje preskrbe itd. Toda pomislek je bil v tem, da bi trgovina brez iskanja drugih možnosti in rezerv povišala ceno izdelkom. — Zato so opustili ta predlog oziroma ga prepustili v presojo občinskim ljudskim odborom. K. M.

TE DNI PO SVETU

Predsednik ZAR Gamal Abdel Naser je v ponedeljek sprejel člane Zveznega izvršnega sveta ter sekretarja za delo in delovne odnose Momo Markoviča. Razgovor je trajal dobro uro in se je nanašal na vrsto vprašanj, med njimi tudi na vprašanje konkretnega sodelovanja na torišču socialne politike.

Delegati ZDA, Velike Britanije in SZ so se na ponedeljkovi seji konference v Ženevi sporazumeli o tem, da morebitnega sporazuma o prepovedi jedrskih poskusov ne bodo vnaprej časovno omejili. Sovjetska delegacija se od začetka konference zavzema za to, da bi jedrske poskuse za vselej prepovedali, obe zahodni velesili pa sta sporazum o opustitvi atomskih poskusov pogojno vezali z napredkom v razorožitvi in uspešnostjo mednarodne kontrole nad izpolnjevanjem tega sporazuma.

Član predsedstva Centralnega sveta ZSJ Stane Kavčič je v ponedeljek odpotoval v Čile, kjer bo kot delegat jugoslovanskih sindikatov sodeloval na kongresu čilske sindikalne mladine, ki bo od 23. do 25. januarja, sredi februarja pa na kongresu Enotne centrale delavcev v Čilu (CUT). Stane Kavčič bo potem odpotoval še v nekatere južnoameriške dežele in navezal stike z njihovimi sindikalnimi organizacijami.

V Bolgariji bodo v prihodnjih mesecih reorganizirali državni in gospodarski aparat. Ukinili bodo več ministrstev ter drugih vladnih in gospodarskih ustanov, spremenili sedanji sistem lokalne državne uprave in ustanovili nove gospodarsko-administrativne enote, ki bodo neposredno zvezane s centralno upravo. Ukinjen bo obvezen odkup kmetijskih pridelkov, strojno-traktorske postaje, ki bodo ukinjene v dveh ali treh letih, pa bodo svoj inventar izročile zadrugam.

Na Japonsko je v torek odpotovala jugoslovanska gospodarska delegacija pod vodstvom Mihajla Švabića. Delegacija se bo na Japonskem pogajala o nabavi fosfatov ins trojev ter druge industrijske opreme kakor tudi o jugoslovanskem izvozu na Japonsko.

Predsednik ZAR Naser je dopisniku laburističnega »Daily Heralda« izjavil, da je ZAR pripravljena navezati z Veliko Britanijo prijateljske stike. Izrazil je zadovoljstvo nad pravkar sklenjenim finančnim sporazumom in ga označil kot prvi korak k normalizaciji teh stikov. Kairo si bo prijateljsko prizadeval razširiti zlasti gospodarske stike z Britanijo.

Prvi podpredsednik sovjetske vlade Anastas Mikojan je vt orek odpotoval z letalom iz ZDA proti Kjöbenhavnu. Med potjo pa je nastala na letalu skandinavske letalske družbe SAS, s katerim je potoval, okvara in letalo se je moralo v sredo navsezgodaj vrniti z Oceana ter pristati v mestu Argenti na Novi Furlandiji. Po pojasnilih ameriške družbe »Pan American« se je en motor letala tipa Douglas DC-6, v katerem je bil Mikojan, 5 njegovih spremljevalcev in še 26 drugih potnikov, vnel. Požar so z gasilnimi aparati pogasili že v zraku. Vzroka požara še niso ugotovili. Predstavnik letalske družbe je izjavil, da ne gre za sabotažo. Na letalo so zelo budno pazili ves čas, ko je bilo na newyorškem letališču in da so potniško prtljago pregledali z Geigerjevimi števci, tik preden je letalo vzletelo.

IZDAJA ČP »GORENJSKI TISK« / UREJUJE UREDNIŠKI ODBOR / DIREKTOR IN ODGOVORNI UREDNIK SLAVKO BEZNIK / TELEFON UREDNIŠTVA ŠT. 397 — UPRAVE ŠT. 475 — TEKOČI RAČUN PRI KOMUNALNI BANKI V KRANJU 607-70-1-135 / IZHAJA OB PONEDELJKIH IN PETKIH / LETNA NAROČNINA 600 DINARJEV, MESEČNA NAROČNINA 50 DINARJEV

LJUDJE IN DOGODKI

PRVA LASTOVKA

Mrzlična turneja sovjetskega podpredsednika vlade Mikojana se je končala. Prezgodaj je še, da bi lahko v celoti ocenili pomen tega nenavadnega obiska, saj bodo njegove rezultate najbolje pokazali nadaljnji dogodki v razvoju mednarodnega položaja, predvsem pa v odnosih med Vzhodom in Zahodom.

Sam obisk je bil s sovjetske strani izredno dobro pripravljen in menda lahko rečemo, mojstrsko tempiran. Mikojan je priletel v ZDA kmalu potem, ko so v SZ izstrelili vsemirsko raketo in tako je nad vsemi razgovori, čeprav neuradnimi nenehno visela senca tega velikega sovjetskega dosežka. In menda bo povsem točno, če porečemo, da so v Moskvi le zato toliko pohiteli z odgovorom na zahodno noto o berlinskem vprašanju in predložili mirovno konferenco o Nemčiji, dokler je bil Mikojan še vroče železo v ameriškem ognjišču.

Mikojan je bil izredno prizadeven in dejaven ves čas svojega mrzličnega potovanja prek ameriške celine. Sam je zase dejal ob koncu sprejema pri županu mesta Los Angeos, da je govoril toliko, kot da se misli kandidirati za ameriškega senatorja. Spretno je porabil ves razpoložljivi čas za razgovore z najvidnejšimi ameriškimi osebnostmi, med drugim tudi s predsednikom Eisenhowrom in zunanjim ministrom Dullesom ter z najplivnejšimi poslovnimi, kapitalističnimi krogi v Chicagu, Detroitu ali v Wallstreetu. Tako da je neki tuji časnik zlobno pripomnil, da je Mikojan posvetil obisk razgovorom z ameriškimi milijonarji in kapitalisti, ki jih sovjetski tisk vsak dan napada, medtem ko mu je zmanjkalo časa, da bi se pozanimal za široke sloje prebivalstva.

Požel je dosti simpatij s svojo duhovitostjo in nenavadno odkritostjo v odgovorih na številna novinarska vprašanja, pravijo pa, da je tudi nanj napravila Amerika močan vtis. Vsekakor — izmenjava mnenj je bila zelo koristna za obe strani. Obisk podpredsednika sovjetske vlade v ZDA je pomagal utrditi prepričanje, da so razgovori med Vzhodom in Zahodom nekaj uresničljivega in ob sedanji mednarodni napetosti tudi nekaj prepotrebnega.

Rezultatov tega obiska seveda ne gre soditi z običajnimi merili in zato tudi niso takšni, da bi jih lahko obešali na veliki zvon. Saj je bil končno Mikojanov obisk ameriški celini zasebnega značaja, »oddih« pri sovjetskem veleposlaniku v Washingtonu.

Seveda je bilo od vsega začetka vsakomur jasno, da gre za več, da gre za neuraden stik med dvema velikanoma na sila visoki ravni. In prav v tem je tudi pomen Mikojanove turneje po ZDA. Še pred nekaj meseci, da ne porečemo, pred nekaj leti, bi si bilo težko misliti, da se bo prvi podpredsednik sovjetske vlade, »drugi človek Moskve« — kot mu pravijo na Zahodu — znašel v gosteh pri svojem glavnem nasprotniku. Za ozkosrčna in toga pojmovanja pristašev hladne vojne je to nekaj nepojmljivega.

Prav zato pa je Mikojanov obisk, če že ne prebil led, pa vsaj ustvaril ugodnejše ozračje v odnosih med obema taboroma. Pravijo, da so se stališča tolikanj razbistrila, čeprav še ne spremenila ali omajala, da bo že v kratkem prišlo do sestanka med Vzhodom in Zahodom na ravni zunanjih ministrov.

Četudi je moral sovjetski podpredsednik na povratku v domovino preživeti nekaj neprijetnih uric, ko se je vnelo letalo, s katerim je letel, bo vendar upajmo, v Moskvi pozitivno poročal o vtisih in rezultatih s tega nenavadnega obiska.

Želeti bi bilo le, da kakšen ponoven ledeni piš ne bi zmrznil otajanega vzdušja in ne bi zavrl koristnih pobud in pripravljenosti na razgovore, ki jim je nedvomno Mikojanov obisk pomagal odpreti pot.

Martin Tomažič

kratko, vendar zanimivo

ODLIKOVANJA ZA REZERVNE OFICIRJE

Pretekli teden je bil v Kranju plenum Okrajnega odbora Združenja rezervnih oficirjev kranjskega okraja, kjer so govorili o dosedanjem in bodočem delu rezervnih oficirjev in podoficirjev. Na plenumu je rezervni podpolkovnik Milan Dolenc odlikoval z medaljo za vojne zasluge naslednje rezervne oficirje: Aleksandra Ravnikarja iz Kranja, Antona Šantel iz Podnarta, Valentina Mlakarja in Janeza Gmajnerja, oba z Jesenic, Ludvika Jesenovca iz Žirov, Ivana Liparja iz Škofje Loke in Franca Ruparja iz Tržiča. Z medaljo za vojaške zasluge pa so bili odlikovani: ing. Aleg Vrtačnik z Bleda, Franc Martelj iz Radovljice in Karel Pivk iz Žirov.

-an

ZLATA POROKA V KRANJU

V soboto, 17. zanuarja je bila v Kranju na občinskem ljudskem odboru manjša slovesnost, ko sta 70-letna Marija in 75-letni Florjan Grilc, doma iz Sidraža pri Cerkljah, prišla na zlato poroko. Zastopnik ObLO Kranj Janko Štefe je jubilantoma podaril skromni darili in jima želel še mnogo let srečnega skupnega življenja.

Oba zlatoporočenca sta v življenju že precej prestala. Florjan je bil v prvi svetovni vojni ranjen, medtem ko je bila Marija sama doma na molem posestvu s štirimi otroci. Florjan se je ukvarjal tudi s prekupčevanjem lesa, toda to bi ga kmalu spravilo ob svoj dom, ker je kupcem preveč zaupal. Odločil se je za Ameriko, kjer je bil že pred poroko. Med vojno je bila Grilčeva družina zelo napredna. Dva sinova sta bila v NOV, en sin in hčerka pa sta bila terenca. Mnogo je partizanom pomagala tudi jubilantka Marija. Danes živi še 8 njunih otrok. V Kanadi se je Florijan trikrat udeležil večjih stavk, zaradi česar je bil dalj časa brez službe.

Ob njunem jubileju jima tudi mi želimo še mnogo let srečnega skupnega življenja. -an

MLADI ZADRUŽNIKI V ZMINCU SO ZELO AKTIVNI

Lani so bili mladi zadružniki iz Zminca zelo delovni. Organizirali so poučne izlete na državna posestva, udeleževali so se raznih kmetijskih predavanj in poskrbeli za olepšanje naselja. Organizirali so celo gospodinjski tečaj, ki se ga je udeležilo večje število mladink.

Tudi letošnji program obeta pestro dejavnost. Spomladi bodo poskusili z gojenjem ribeza in italijanske pšenice. V programu imajo tudi prikrojevalni tečaj, kulturne prireditve in plesne vaje, ki se bodo pričele v najkrajšem času. -tb

SEJA KO V ŠENČURJU

Na seji Krajevnega odbora v Senčurju pri Kranju so v sredo, 21. januarja govorili o težavah z republiško cesto, ki vodi skozi tamkajšnjo vas. Cesta je slabo urejena in polna jam. Menili so, da bi morala republika to cesto urediti oziroma bolje vzdrževati vsaj skozi vas. Domačini pa so pripravljeni tudi letos prispevati in delati za ureditev in olepšanje vasi, za kar imajo predvidenih kakih 100.000 dinarjev.

-l. c.

LEPŠE GOVORIJO

Ob zaključku dvomesečnega logopedskega tečaja v Kamniku, ki ga je redno obiskovalo 40 otrok z govornimi napakami, so ugotovili, da jih je 26 delno odpravilo napake, 14 pa popolnoma. Starši so se zelo zanimali za tečaj in želijo, da bi ga čimprej ponovno organizirali še za tiste otroke, ki zdaj niso mogli priti na vrsto.

LETOS IZSELJENCEM

Na širši seji odbora Izseljeniške matice — podružnice Kamnik, ki so se je udeležili tudi zastopniki vseh družbenih organizacij, so se pogovorili o letošnjem programu dela. Lani je prišlo v kamniško občino veliko rojakov na obisk, zlasti v Tuhinjsko dolino. Obiskali so tovarne, udeležili so se zasedanj delavskega sveta in raznih proslav. Tudi za letos bodo v Kamniku poskrbeli da bo bivanje rojakov v stari domovini čimbolj prijetno. Pripravili pa bodo tudi skupni sestanek na Starem gradu.

MOJSTER LEŠNIK V KRANJU

V soboto, 17. januarja, je odigral šahovski mojster Lešnik v restavraciji »Iskra« v Kranju simultanko proti 23 nasprotnikom in zmagal s tesnim rezultatom 13:10. Ob zaključku je mojster pohvalil mlade kranjske šahiste. Lešnika so premagali: Bratuša, Marasović, Koren, Nemanič, Drole, Bertoncelj, Štagar in Pangrac. Remizirali pa so: Prelovšek, Pirc, Nadižar in Čimbaljević. rr

naša kronika

SPET O NAGRAJEVANJU

V nabito polni dvorani Kluba gospodarstvenikov v Kranju je v sredo, 21. januarja, tovariš Roman Albreht, predsednik odbora za gospodarstvo pri Republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije tolmačil nekatera stališča sindikata pri novem nagrajevanju.

Gornje meje nagrajevanja naj bi ne postavljali, marveč samo spodnjo, kot osnovo za zalet. V takem prostem gibanju naj bi dobil vsak toliko več, kolikor več bo delal in s svojim delom dal skupnosti. Čimveč delovnih mest oziroma režijskih del naj bi se nagrajevalo po učinku.

Stališče sindikatov do nagrajevanja je, naj se ob letošnjih izdelavah novih tarifnih pravilnikov in sistemov nagrajevanja sploh, odločno prebira z odministerativnim določanjem plač po času in preide na stimulativno nagrajevanje po učinku, je tolmačil Roman Albreht predstavnikom delovnih kolektivov in družbenih organizacij. Podoben sestanek je bil tudi v Tržiču, v petek, 23. januarja, pa bo tudi na Jesenicah. K. M.

KONFERENCA ZVEZE KOMUNISTOV V BOHINJU

Preteklo nedeljo je bila v Bohinjski Bistrici izredna konferenca Zveze komunistov bohinjske občine, ki ji je prisostvoval tudi organizacijski sekretar okrajnega komiteja ZK Kranj tov. Jakob Žen. Komunisti so se pogovorili o delu osnovnih organizacij občinskega komiteja ter o vlogi komunistov v družbeno-političnem življenju te občine. Razpravljali so tudi o nekaterih gospodarskih vprašanjih in odnosu članov Zveze komunistov do teh vprašanj, o problemih družbenega samoupravljanja in o proslavah ob 40. obletnici ustanovitve Komunistične partije Jugoslavije.

Ker je bil dosedanji občinski komite številčno premajhen, so na konferenci izvedli volitve dodatnih članov za občinski komite in revizijsko komisijo.

J.

OBČNI ZBOR SZDL NA BREZJAH

V nedeljo je bil na Brezjah občni zbor SZDL, ki so se ga udeležili člani iz Brezij, Dobrega polja in Črnivca. Predsednik Franjo Šivic je podal obširno poročilo o delu organizacije SZDL, omenil pa je tudi mladinsko organizacijo in gasilsko ter turistično društvo. Na občnem zboru so ugotovili premajhno sodelovanje med posameznimi organizacijami.

Sklenili so, da bodo dogradili gasilski dom, asfaltirali cesto od Brezij do ceste I. reda (do Črnivca) in uredili parkirni prostor za avtomobile in motorje. Zadnja dva predloga sta bila sprejeta na pobudo Turističnega društva. L. E.

TRSTENIČANI SI ŽELE TELEFON

V nedeljo je bil na Golniku občni zbor osnovne organizacije SZDL, na katerem so razpravljali o perečih problemih njihove organizacije. Na občnem zboru so izrazili željo, da bi ob nedeljah vozil avtobus iz Kranja na Trstenik in da bi dobili telefon, ki ga zdaj nimajo.

TAREJO JIH SLABE AVTOBUSNE ZVEZE

V nedeljo so na rednem občnem zboru krajevne organizacije SLZD v Kokri pregledali delo v preteklem letu. Pereč problem, ki tare vso kokrško dolino, so slabe avtobusne zveze; zlasti je ta problem pereč ponoči, saj morajo delavci, ki so zaposleni v Kranju, ponoči iz Preddvora hoditi peš v 9 in tudi več kilometrov oddaljene vasi. S slabimi avtobusnimi zvezami pa je prizadeta tudi šolska mladina, ki mora do poznih popoldanskih ur postajati v Kranju. Govorili so še o Kokrškem kamnolomu, ki ga je Uprava za ceste LRS zaprla, tako pa nastaja problem zaposlitve delovne sile. Razpravljali so tudi o slabem kulturnem življenju, ki bi ga kazalo poživiti. -an

obrazi in pojavi

ROŽA „ČUDOTVORNA“

Odkar so se Zamejčevi priselili v ulico — tega bo nemara dve leti — je bilo konec spokojnega zatišja. Skoraj ni minil dan, da ne bi sosedje skrivoma, pa obtožujoče in nekateri celo z zanimanjem pogledovali proti oknom Zamejčevega stanovanja. Klepetulje in opravljivke z ulice so imele ob takih priložnostih praznik. Krčevito so vlekle na uho; smrtni greh bi bilo preslišati kletvice in robantenje Zamejca, kadar je znašal svojo pijanost nad družino. Včasih se je zgodilo že popoldne, pogosteje pozno zvečer ali ponoči.

Kako neznostno je bilo surovo kričanje pijanega Zamejca. Koliko bolečine je bilo utajene v rotenju njegove žene in v plaču dveh otrok, dvanajstletne Metke in nekaj let mlajšega brata. Slišati je bilo tudi zamolkle udarce. Nekateri so se zgražali, drugi zmajevali z rameni in zapirali okna, medtem ko so opravljivke z ulice s svetohlinskimi obrazi zdrgetavale in se naslajale ob slehernem udarcu. Hudo jih je vznemirjalo vprašanje: komu so udarci namenjeni? Prav gotovo ženi ... Kajpada! In kadar so udarci pojenjali in je kričanje zamrlo, tedaj so opravljivke z očitajočimi pogledi strmele proti oknom Zamejčevega stanovanja. Škoda, da je zabave konec!

Z Zamejčevo Metko sva postala dobra prijatelja. Za družbo ostalih otrok ni marala, pač pa je pogosto prihajala k meni. Listala je po revijah in knjigah in ko se je tega naveličala, je sedla za mizo in me opazovala pri delu. Najbolj pa je ljubila pravljice; rad sem ji ustregel. Medtem ko sem jaz pripovedoval, je z ročico podpirala plavolaso glavico in se s široko razprtimi očmi zazrla nekam v prazno. Zame v prazno, Metka pa je videla onkraj praznega sanjski svet dobrih ljudi, deželo svojih nepotešenih hrepenenj.

»Ko bi mogla za vselej tja ... Ali pa — ko bi našla v pravljični deželi rožo »Čudotvorno« ... Prinesla bi jo očku, da bi bil dober z mamico, pa z bratom in z mano ...« — Tako je Metka sanjala o dobrem očku.

Naključje je hotelo, da sem nekaj dni pred Novim letom govoril z njenim očetom. Ni bil pijan. Ugotovil sem, da je prijeten človek.

»Veste, kar ljubosumen sem zavoljo Metke. Hudo rada vas ima,« je dejal in se v zadregi nasmehnil. »Bolj ste ji pri srcu kot jaz. Vem, čutim. Ne mara me ...«

In tokrat sem Zamejcu zaupal Metkino željo po roži »Čudotvorni«.

»Prinesla bi jo očku, da bi bil dober z mamico ...« sem ponovil natanko tako, kot sem bil slišal govoriti deklico.

Zamejec je nekaj časa strmel vame, potem je hripavo spregovoril:

»To da je rekla Metka o meni?«

Prikimal sem, toda tisti hip mi je bilo žal, da sem izdal Metkino veliko skrivnost. Zamejec je samo prikimal in z grenkobo v glasu šepetaje ponovil:

»To da je rekla o meni?«

Položil mi je roko na ramo. Nekaj je hotel povedati. Beseda je ostala neizgovorjena. Odšel je.

In zgodilo se je tisto, česar so sosedje najmanj pričakovali. Za Zamejčevo družino so po tistem srečanju z menoj napočili lepši časi. Zamejec ni več pil.

Metkina želja po roži »Čudotvorni« je vrnila družini očeta. In prav na pragu med starim in novim letom.

Poslej so opravljivke z ulice stikale glave in razočarane pogledovale proti Zamejčevim oknom.

Če bi hotel pripovedovati o tem, kako je bilo poslej pri Zamejčevih, bi pripovedoval o veselih stvareh. Nobenega dvoma ni bilo: Zamejec se je oprijel drugačnega življenja. Živel je samo za družino.

Tudi poslej me je Metka pogosto obiskovala. Ni pa dolgo vztrajala pri meni. Že po nekaj minutah je odhitela domov ... k očku. Tudi s pravljicami je nisem uspel zadržati. Kaj bi konec konceo počela pri meni, ko je pa doma pri očku in mamici lepše!

Trije tedni so minili, ne da bi se pripetilo kaj posebnega in na ulico je spet leglo spokojno zatišje, kot nekoč.

Pred nekaj dnevi me je Metka spet obiskala. Ker sem bil zdoma, me je čakala pred vrati. Videti je bila molčeča, ko sem jo povabil, naj vstopi. Plaho je sedla na stol in me odsotno gledala.

»Kaj ti je, Metka? Je kaj narobe?«

Po licu so ji zdrknile solze.

»Očka ...«

In poslej z malo Metko spet razpredava pravljico o roži »Čudotvorni«. Metka in jaz bi jo hudo rada poiskala in jo podarila Metkinemu očetu, da bi bil dober z mamico in obema otrokoma.

S. Š.

Kako izračunati plače

Nagrajevanje odvisno od delovnega uspeha posameznika in kolektiva kot celote

Kakšne bodo nove plače? Tako se marsikje sprašujejo delavci, kajti po raznih glasovih o novih predpisih, o tarifnih sporazumih in o pripravah za nove tarifne pravilnike se je zanimanje za to zelo razširilo.

Hkrati, ko je govora o pripravah za izdelavo novih tarifnih pravilnikov, pa v upravah podjetij še ne vedo, kako naj bi se lotili praktičnega dela za izračun plač. Dasi so že dane osnove in stališča, iz katerih je razviden glavni cilj, pa še zmeraj ostaja mnogo praznin in nejasnosti, s katerimi se ukvarjajo v računovodstvih in samoupravnih organih podjetij. To se je namreč pokazalo na posebnem posvetovanju, ki je bilo v klubu gospodarstvenikov v Kranju pred dnevi. Razgovorov o novih smernicah politike nagrajevanja se je udeležilo znatno večje število interesentov kot so sklicatelji pričakovali. Že samo to, a hkrati po tudi mnoga vprašanja in živahni razgovori o raznih problemih in težavah, je pokazalo, da je danes za priprave za novo nagrajevanje res veliko zanimanje.

Tako v glavnih mislih, ki jih je uvodoma pojasnil Robert Ogorevc, načelnik tajništva za delo OLO, kot v nadaljnjem razgovoru, je bilo pozdravljeno načelo, da se pri nadaljnjem nagrajevanju upošteva količina proizvoda, kakovost in dohodek, ki naj bi bil kot pogoj za nagrajevanje. Udeleženci so se zelo strinjali z načeli, ki jih tudi novi predpisi zasledujejo, in sicer, da bi v bodoče zmanjševali »obvezni« del plače s tarifnim pravilnikom in povečali gibljivi del nagrajevanja z raznimi normami, premijami in drugimi oblikami. Skratka, izogibati se šabloniziranega nagrajevanja po času itd. in se poslužiti drugih oblik, ki nagrajujejo proizvajalca po njegovem delu oziroma učinku. Sedanji predpisi, ki znova urejujejo materialne odnose med družbo in kolektivom, prav to tudi zasledujejo.

Udeleženci so poudarjali, da bo sedanji način nagrajevanja lahko veliko prispeval tudi k težnjam proti zaposlovanju novih delavcev. Kolektivi, ki bi zaposlovali nove delavce, bodo hote ali nehote zmanjševali prejemke že zaposlenih delavcev.

Kako naj bi uravnali plače enakih delavcev v različnih podjetjih? Včasih so pripombe o tem. Na primer strugar v nekem podjetju ima manjšo plačo kot njemu enaki v drugem podjetju. Udeleženci so bili mnenja, da ne kaže iti šablonsko na enačenje. Odgovornost pri delu, važnost tega mesta v podjetju in druge številne okolnosti lahko opravičujejo različne prejemke tudi med delavci istih sposobnosti. Končno morajo prejemki posameznikov sloneti na uspehu kolektiva kot celote.

Za obračun nagrajevanja med družbo in kolektivom naj bi služil uspeh celotnega kolektiva. Celotni lanski dohodek oziroma plačni sklad, deljen s številom delavcev, bi povedal, koliki so bili povprečni prejemki posameznika, oziroma kolik je bil ustvarjen celotni dohodek proizvodnje. To naj bi bil start za novo nagrajevanje. Vsak premik na bolje ali na slabše naj bi šel v prid oziroma v škodo članom kolektiva. Tako je merilo do kolektiva kot celote. Toda znotraj kolektiva? O tem so tudi veliko govorili na posvetovanju. Menili so, da tarifni pravilnik, ki precej zgublja na svojem pomenu, ostaja v marsikaterem primeru znotraj kolektiva kot važen pripomoček za pravično medsebojno razdelitev dohodka.

Na posvetovanju so govorili tudi o nekaterih nejasnih stvareh, o tem, ali naj se kot merilo uspeha podjetja upošteva dohodek (ki često ni zgolj posledica dela) ali vrednost proizvoda itd. Mišljenja niso bila enotna. Ugotavljali so le, da ne kaže vzeti istega merila za vse.

Končno so se odločili, da bodo na podlagi razprave zdaj začeli v podjetjih zbirati osnovne podatke, s katerimi bodo skušali določiti osebne dohodke. Ko bodo imeli prvi osnutek takega predloga, se bodo spet zbrali na skupno posvetovanje. Takrat bodo znova razčistili posamezne novo nastale težave in skušali izmenjati medsebojne izkušnje za končno izdelavo tarifnih pravilnikov. V enem so si namreč bili dokaj na jasnem — da ni pričakovati predpisov in vzorcev, ki bi veljali za vse, marveč da je treba postavljene okvirne cilje prilagoditi posebnostim vsakega podjetja posebej.

-l. c.

Zapisek na rob

NERAZUMLJIV ODNOS DO IZOBRAŽEVANJA

Na okrajni mladinski konferenci, ki je bila v nedeljo v Kranju, je problem izobraževanja mladih posebno izstopal. In prav v tistih dneh je s predsedstva Republiškega odbora sindikata kmetijskih delavcev in uslužbencev Slovenije in s CK LMS Ljubljana prišel na Okrajni komite mladine v Kranju dopis, da bo od 22. do 30. januarja v prostorih Kmetijske srednje šole v Mariboru 8-dnevni seminar za mlade člane delavskih svetov iz vseh kmetijskih organizacij v Sloveniji. Seminar je namenjen za poglobitev znanja o delavskem upravljanju, delovnih odnosih, tarifni politiki, o gospodarstvu in delu sindikata, zato Republiški odbor sindikata kmetijskih delavcev in uslužbencev predlaga, naj se ga udeležijo mladi člani DS kmetijskih posestev oziroma tisti, ki jih predvidevajo za kandidiranje v DS ali sindikalno podružnico. Na seminarju bodo predavanja, razprave in razgovori s kmetijskimi strokovnjaki in družbenimi delavci, zaključne konference pa se bo udeležil tudi predsednik Ljudske skupščine LRS Miha Marinko. Republiški odbor sindikata kmetijskih delavcev v dopisu pripominja, da je v zimskem obdobju pač dovolj časa in zato prosi vse DS in uprave kmetijskih posestev, da pošljejo na seminar vsaj enega mladega delavca.

Zakaj pravzaprav gre? Za odklonilno stališče kmetijskih posestev v našem okraju do seminarja, ki ne bi škodil nobenemu mlademu delavcu, posebno še ob upoštevanju dejstva, da delovni in življenjski pogoji mladih delavcev na naših posestvih niso ravno najboljši. Le na Ekonomiji Kranj — Stražišče so sprva rekli, da bodo enega poslali v Maribor, dan pozneje pa so izjavili, »da nima nihče volje, da bi šel.« Jasno, če je vodstvo proti temu, potem se mlad delavec ne bo upal zahtevati 500 dinarjev za dnevno oskrbo (ki ni visoka!) in 8 dni izrednega plačanega dopusta. Seveda, gre za koristi mladega delavca in ne posestva. Tako gledanje pa ni ravno najbolj primerno.

In kaj pravijo na drugih posestvih? Na Bledu »nimajo nobenega takega mladinca, da bi šel.« v Preddvoru, imajo samo tri mlade delavce, ki pa nimajo časa« (!), v Hrastju spet »nimajo nobenega, da bi šel« itd.

Poleti kmečka mladina res nima časa za seminarje. Toda pozimi...

A. T.

Mladi so dokazali, da jih ne kaže zapostavljati

Uspehi, načrti in pobude

V delavskih svetih in upravnih odborih 600 mladincev - Samo 49% mladine je v mladinski organizaciji - Enotno vodstvo za športna društva in organizacije - Dve »cvetki« iz Loke

Mladina je prešla od abstraktnega h konkretnemu razpravljanju in reševanju problemov. Mladinskih vprašanja pa ni mogoče reševati izolirano od ostalih naših ekonomskih in političnih problemov, ker so njih sestavni del. Tako je rekel sekretar OK ZK Kranj Franc Popit na nedavni okrajni mladinski konferenci.

Aktivnost mladine v najrazličnejših družbenih organih, ki se posebno kaže v zadnjem letu, ni le plod splošnega družbenega razvoja pri nas, ampak tudi posledica vzgoje v dviganju mladinske in splošne socialistične zavesti. Mladina je v delavskih svetih in upravnih odborih dala marsikatero plodno in koristno pobudo. Močno se je uveljavila tudi pri volitvah v zadružne svete. V delavskih svetih in upravnih odborih podjetij imamo danes 618 mladih, od tega jih je 16 predsednikov DS in 22 predsednikov UO. V šolskih odborih dela 93 mladincev, v hišnih svetih 84, v zadružnih svetih pa 238. 113 mladih je tudi v občinskih ljudskih odborih, v okrajnem ljudskem odboru, svetih OLO in svetih občinskih ljudskih odborov pa je 133 mladincev in mladink. Te številke, ki kažejo na vse večjo aktivnost mladih v našem javnem življenju, pa nas ne smejo uspavati.

POLOVICA MLADIH ŠE NI V MLADINSKI ORGANIZACIJI

Tovariš Popit je na konferenci poudaril, da s številko 11.602, kolikor je na Gorenjskem organizirane mladine, ne moremo biti zadovoljni. Še vedno dobra polovica mladih (11.700) ni v mladinski organizaciji, in sicer prevladujejo kmetje, sledijo pa delavci, študentje, uslužbenci in dijaki. Odnos med organizirano in neorganizirano mladino se je sicer letos v januarju že nekoliko izboljšal. OK LMS je namreč začel široko akcijo za razširitev mladinske organizacije in do IV. kongresa ZKS bodo sprejeli v organizacijo LM 30 % vse neorganizirane mladine.

Socialni sestav članov LM nam kaže, da prevladujejo delavci (5.807), sledijo dijaki (2.791), kmetje (2.102), uslužbenci (818) in študentje (84).

V aktivih mladih zadružnikov, ki jih je na Gorenjskem 44, dela 2.500 mladincev in mladink, v klubih mladih proizvajalcev, ki jih je 12, pa 427 mladih inženirjev, tehnikov in delavcev.

ZA POŽIVITEV DRUŠTVENE DEJAVNOSTI

Vse tri komisije so na konferenci izdelale sklepe in zaključke, ki so jih sprejeli pozneje na plenarnem zasedanju. Komisija za društveno dejavnost mladine predlaga v zvezi s športno in telesno-vzgojno dejavnostjo, naj se formira enotno vodstvo za vsa športna društva in organizacije na Gorenjskem, ki naj bi imele tudi enoten program. Pripraviti je treba tudi vse potrebno, da vsi športni objekti in razni domovi pridejo v družbeno lastnino in da se ustanovi okrajna, pri občinah pa občinske komisije in štabi za zbiralno akcijo sredstev, ki bodo namenjena za gradnjo športnih objektov. Izdela naj se tudi prioritetni red gradenj in objektov. Za poživitev kulturno prosvetne dejavnosti predlaga komisija amaterske tečaje za režiserje, igralce, scenografe in maskerje, dalje ustanovitev muzejev, predvsem muzejev NOB, kjer jih še ni; za izboljšanje odnosov med delavsko, kmečko in študentsko mladino naj se po občinah prirejajo kulturno-prosvetni nastopi, kjer bo vsa ta mladina sodelovala; v aktivih LM naj se poživi delo raznih klubov, na primer filmskih, fotoamaterskih, risarskih, literarnih itd. Ob 40-letnici KPJ naj bodo povsod predavanja, prireditve, proslave, akademije, odkritja spominskih plošč itd.

Delegat iz Škofje Loke je v svoji razpravi v komisiji za društveno dejavnost povedal dva zanimiva primera, ki nam kažeta, na kakšne težave naletavajo včasih mladi pri delu s starejšimi. V tovarni »Motor« so bili na primer proti ustanovitvi športnega kluba v okviru TVD »Partizan«, češ da je to razbijanje enotnosti telesnovzgojnega dela v Loki. In drug primer! Neki mladinec je podal nekaj kritičnih pripomb ob uprizoritvi igre v DPD »Svoboda« Škofja Loka. Starejše, med katerimi je bil tudi režiser in obenem avtor igre, je zajel val razburjenja. »Nihče nima legitimacije, da bi nas lahko kritiziral!« Tako so mu rekli! Škofjeloškim kulturnikom bi nemara kazalo povedati, da taka nesamokritičnost res nikamor ne pripelje.

A. T.

Za naše tradicionalno nagradno žrebanje naročnikov »Glasu Gorenjske«, ki smo mu že zelo blizu, je dala industrije obutve »Planika« iz Kranja tudi tri pare čevljev. Vsekakor bo tisti, ki bo dobil čevlje »Planika« nadvse zadovoljen, saj so čevlji »Planika« daleč naokoli poznani kot najbolj sodobni in kvalitetni.

Če še niste vplačali polletne naročnine na »Glas Gorenjske«, pohitite, sicer ne se ne boste mogli udeležiti našega nagradnega žrebanja. Če ste naročnik »Glasu Gorenjske«, ste tudi nezgodno zavarovani! Razen tega pa imajo naročniki tudi 50 odstotkov popusti pri oglaševanju.

IZ POROČILA ZDRAVSTVENE SLUŽBE V KRANJU

Epidemija davice pojenjuje

Vse kaže, da epidemija davice, ki je zajela Kranj in okolico, močno pojenjuje. Do četrtka, 22. januarja je zdravstvena služba v Kranju zabeležila skupno 32 primerov obolenj, ki so kazala na davico. Bolniki so bili nemudoma napoteni v bolnišnico v Ljubljano. Zdravniške preiskave pa so pokazale, da je šlo v dveh ali treh primerih zgolj za posebno hudo obliko angine. Zadnji primer davice je bil odkrit v torek, 20. januarja.

Zdravstvena služba je brez odlašanja podvzela preventivne ukrepe. Cepljenje zoper davico, s katerim so začeli v sredo, 21. januarja in je zajelo vse šole ter vrtce na ogroženem področju, je končano. Cepili so 2.500 otrok in sicer v Kranju, Šenčurju in Predosljah.

Ob 40-letnici KPJ

25. januarja na kranjski in jeseniški železniški postaji

Iz programov proslav po naših občinah

Kot je soditi po že predloženih koledarjih letošnjih proslav ob 40-letnici KPJ, ki so jih več ali manj popolne že predložili občinski odbori za proslavo, po vseh krajih Gorenjske hitijo zbirati nove podatke, da bi izpopolnili program. Povsod se komisijam za zbiranje zgodovinskega materiala, komisijam za izdelovanje programov in drugim organom odpirajo prve poti do zanimivih, marsikje že pozabljenih dogodkov. Po drobnih, na videz malih stvareh se znova obujajo spomini na velike, svetle dogodke naših ljudi, ki so pod vodstvom prvih revolucionarjev dvignili svoj glas, svojo pest in zato trpeli, umirali...

Programi iz Tržiča, Jesenic in drugih krajev so sicer že zdaj zelo pestri. Povsod pa predvidevajo, da bodo le-te še dopolnili z naknadno zabeleženimi dogodki.

Na poseben način hočejo dne 25. januarja obeležiti tudi 18-letnico dogodkov na jeseniški in kranjski železniški postaji. Tokrat, dne 25. januarja 1941. leta, je vlada Cvetković-Maček pripravila prvi transport protifašistov v Ivanjico (Medjimurje), kjer so za svobodoljube pripravili večje koncentracijsko taborišče po zgledu nacifašizma. Opozorjeni od komunistov in svobodnjakov so ljudje šli na postajo in glasno protestirali proti taki politiki oblasti. Na Jesenicah in v Kranju pripravljajo posebno obeležje tega revolucionarnega dogodka.

Takih dogodkov bodo letos proslavljali vse polno po vsej Gorenjski in vsej naši domovini.

Da bi se v te proslave vključile vse organizacije, je bilo pred kratkim v Kranju posebno posvetovanje z vsemi predsedniki oziroma predstavniki športnih, kulturnih in političnih organizacij. Domenili so se, kako naj bi vsa društva oziroma organizacije sodelovale v proslavah, da bi čimveč prispevale za dostojno obeležje herojske poti naše Partije skozi štiri desetletja.

Posebno posvetovanje je bilo tudi s predstavniki vseh tovarniških listov oziroma dopisnikov in predstavnikov komisij za tisk pri občinskih pripravljalnih odborih. — Zmenili so se, da bodo v sodelovanju z zgodovinskimi komisijami zbirali in pripravljali za objavo čimveč še neznanih dogodkov in spominov v posameznih krajih. Pomagali bodo tudi šolskim glasilom, da bodo objavljala spomine starih revolucionarjev in tako seznanjala mladi rod s trpljenjem in žrtvami za današnjo svobodo.

K. M.

Prva prireditev v Bohinju

To nedeljo bo v Bohinju tradicionalno tekmovanje smučarskih štafet za prehodni pokal znanega revolucionarja in smučarja Tomaža Godca. Letos se bodo štafete borile za pokal, ki pomeni tudi pokal štiridesetletnice Komunistične partije Jugoslavije. Tekmovale bodo zlasti mladinske štafete, ker je Godec bil odličen smučarski in politični organizator ravno med mladino.

S štafetnim tekom se pričenjajo v Bohinju slovesnosti ob 40. obletnici ZKJ. V zvezi s tem bo po končanih smučarskih tekmah širše zborovanje, posvečeno jubilejni obletnici.

J.

V radovljiški občini se pripravljajo

V radovljiški občini je bil imenovan odbor za proslavo 40-letnice KPJ. Ta je že imel več sestankov s predstavniki množičnih organizacij, podjetij in ustanov, na katerih so ustanovili komisijo za zbiranje zgodovinskega materiala in se podrobno pomenili tudi o proslavah med letom.

Sestavljen je tudi program vseh pomembnejših proslav in prireditev v počastitev 40. obletnice KPJ. Razen proslav ob državnih praznikih bo v radovljiški občini vrsta prireditev, ki bodo združene z otvoritvami pomembnih ustanov in obratov.

Julija, na občinski praznik, bo otvoritev zdravstvenega doma v Radovljici, otvoritev gasilskega doma v Hlebcah ter otvoritev stalne čebelarske razstave v Radovljici. Septembra bo otvoritev osemletke v Lipnici, ki bo dobila ime narodnega heroja Staneta Žagarja. V novembru pa bosta še dve otvoritvi, in sicer otvoritev centralne klavnice in avtobusne postaje v Radovljici.

Proslave bodo dosegle svoj vrhunec aprila, ko bo centralna občinska proslava 40-letnice ustanovitve KPJ. Proslava bo združena z gostovanjem ljubljanske Drame, ki bo uprizorila Cankarjevo dramo Za narodov blagor. Lokalne proslave pa bodo v tem mesecu v Lescah, Begunjah, Mošnjah, Ljubnem, Podnartu, Kropi, na Lancovem in v Kamni gorici. V tem času bodo po vseh šolah svečane akademije, ki bodo združene s predavanji predvojnih borcev za pravice delovnih ljudi. V tovarni Veriga v Lescah pa bo v tem času posebno zborovanje, ki bo posvečeno tudi obletnici stavke.

Poleg omenjenih proslav bodo ob vseh praznikih športna tekmovanja in kulturne prireditve.

N. R.

SEMINARJI

za izboljšanje dela sindikalnih podružnic

Da bi odpravili vrsto pomanjkljivosti, ki jih je ugotovil Občinski sindikalni svet v Kranju na občnih zborih sindikalnih podružnic, bo treba bolj paziti na načrtno in nenehno usposabljanje in izobraževanje vseh, ki delajo v družbeno-političnih organizacijah in organih upravljanja, zlasti najodgovornejših funkcionarjev. Zato je Občinski sindikalni svet sklenil organizirati preko Zavoda za izobraževanje kadrov in proučevanje organizacije dela vrsto seminarjev na STTS v Kranju, ki bodo namenjeni predsednikom izvršnih odborov sindikalnih podružnic, delavskih svetov in upravnih odborov, udeležili pa se ga bodo tudi predsedniki mladinskih organizacij v podjetjih. Na vsakem seminarju bo samo 20 udeležencev, da bo s tem omogočeno boljše sodelovanje slušateljev s predavatelji.

Prvi seminar bo v popoldanskih urah v dneh od 26. do 30. januarja. V ponedeljek je bil pripravljalni sestanek, kjer je sodelavec Zavoda Ciril Bren razložil program predavanj in izvedel med udeleženci anketo. Na seminarju bodo predavanja o kadrovski politiki in vodenju sestankov, o delavskem samoupravljanju in delovnih razmerjih, o odnosih med podjetjem in komuno, o delitvi dohodka in o tarifni politiki ter o nalogah sindikata v gospodarskih organizacijah in v občini.

T.

Popravki

Pod naslovom »Kadar se ne ve, kdo pije in kdo plača« je naš list 12. januarja objavil prispevek o stanju uslužbencev v gostišču v Dragi. Kot je bilo prav tam navedeno, je celo stvar prevzelo sodišče v postopek in bomo tudi objavili končne ugotovitve tega organa. Zdaj pa pojasnjujemo toliko, da ne gre za Planinsko društvo marveč za Turistično društvo v Begunjah.

K. M.

— — —

V članku »Neupravičeni honorarji«, ki je bil nedavno objavljen v našem listu, so bili podatki z Jesenic, ko gre za hišo, ki je zrasla pod Kočno, pomanjkljivi. Hiša ni direktorjeva, temveč njegove žene, ki pa je vzela za gradnjo 500.000 dinarjev posojila. Tudi v podjetju je bila zaposlena že preden je nastopil njen mož mesto upravnika.

B. F.

gorenjski obveščevalec

ZDRAVNIŠKA DEŽURNA SLUŽBA

Zdravstveni dom Kranj, Poljska pot 8, telefon 218, naročila za prevoz bolnikov telefon 04.

MALI OGLASI

Privatnikom ne objavljamo oglasov pred vplačilom. Cena malih oglasov je: preklic 20, izgubljeno 10, ostalo 12 din od besede; **naročniki imajo 50 % popusta.**

Telefonska številka naročniškega in oglasnega oddelka je 475, uredništva 397.

OPOZORILO! Opozarjam vse, ki so v letu 1958 prinesli slike v okvirjenje, ogledala v popravilo, šipe v vzorčenje in matiranje za gredence, komode, vrata in prosim, da jih dvignejo do 31. marca 1959, ker jih bom po tem času razprodal. Se priporočam! Colnar Otmar, steklar, Kranj. 2356

Ugodno prodam krznen plašč, malo rabljen, rjav, za večjo postavo. Naslov v ogl. oddelku. 2357

Prodam prašiča, 180 kg težkega. Zg. Besnica 48. 2358

Prodam 1500 kg sena. — Kalan Frančiška, Zg. Bitnje 39, Žabnica. 2359

Prodam domače deteljno seme, 60 kg Markola in 30 kg lucerne. 2360

Poceni prodam trodelno omaro, posteljo in nočno omarico. Planina 19, Kranj, pritličje desno. 2361

Prodam prašiče, 35 kg težke. — Voklo 62. 2362

Kupim 500 kg slame. Naslov v oglasnem oddelku. 2363

Kupim slamo, ajdovco, proseniko ali koruzno slamo. Naslov v oglasnem oddelku. 2364

Kupim dvosobno komfortno stanovanje v mestu Kranj ali njegovi okolici v novejši ali še deloma nedograjeni hiši. Ponudbe oddati v oglasni oddelek pod »Gotovina«. 2365

Kupim »Rapid« opeko za strope in strešno opeko »Kikinda«. Naslov v oglasnem oddelku pod »Takoj plačam«. 2366

Iščem gospodinjsko pomočnico, ki bi popoldan pomagala v gospodinjstvu. Ostalo po dogovoru. Naslov v ogl. oddelku. 2367

Sprejmem kleparskega pomočnika. Sodnik A., Zalog, p. Cerklje. 2368

Iščem fanta za kmečka dela. — Luže 12, Šenčur. 2369

HONORARNI NATAKARJI, sprejemamo prijave za strežbo na občasnih prireditvah. Prijave poslati osebno takoj »Delikatesi«, Kranj. 2370

Službo dobi, s takojšnjim nastopom, **trgovski pomočnik ali pomočnica** v trgovini Steklo-barve na Jesenicah. Pismene ponudbe poslati na naslov Trg. podjetje »Mineral«, Jesenice. 2371

Službo dobita s takojšnjim nastopom **dva dobra, solidna delavca** v poslovalnici Kurivo Jesenice. Oglasita se v poslovalnici istotam. 2372

Nudim ženski dosmrtno stanovanje, ostalo po dogovoru. Naslov v oglasnem oddelku. 2373

Iščem prazno ali opremljeno sobo. Ponudbe pošljite v ogl. odd. pod »Kjerkoli«. 2374

Nudim delavki stanovanje. Visoko 66, Šenčur. 2375

Avto-moto društvo Podnart vabi vse člane in prijatelje na redni letni občni zbor, ki bo v soboto, 24. januarja t. l. ob 18. uri v Kulturnem domu v Podnartu. Vljudno vabljeni! AMD Podnart. 2376

Prodam poljsko kovačnico za 7000 din. Ravno tam naprodaj vodovodna črpalka na motorni pogon za ceno 8000 din. Naslov v oglasnem oddelku. 2377

Prodam mladega psa ovčarja 6 mesecev starega. — Naslov v oglasnem oddelku. 2778

Opremljeno brivnico dam takoj v najem. — Hafner Anton, Kranj, Škofjeloška 24. 2379

Preklicujem mesečno vozovnico Kranj—Preddvor. — Kalan Lado, Preddvor. 2380

Zaradi prenehanja prevozništva **prodam konja,** starega 9 let. Garantiran za vse vožnje. — Zupan Ivan, Podljubelj 41, Tržič. 2381

Damsko kolo, malo rabljeno, **ugodno prodam.** Naslov v trgovini »Pri Kranjcu«, Kranj. 2382

OBJAVA

Veleželeznina »MERKUR« iz Kranja sporoča, da bo kmalu pričela s podiranjem svojih starih skladišč ob Jahačevem prelazu. Podiranje skladišč, odvoz ruševin ter prevzem še uporabnega gradbenega materiala se bo oddalo najboljšemu ponudniku. Interesente vabimo, da se zaradi dogovora osebno zglase v upravi podjetja.

Veleželeznina **»MERKUR«,** Kranj, razpisuje prosta delovna mesta za

3 ADMINISTRATORKE

Nastop 1. februarja ali po dogovoru.

POGOJ: znanje strojepisja, nižja srednja šola in nekaj prakse v administraciji.

Pismene ponudbe z navedbo izobrazbe in dosedanjih zaposlitev je poslati na tajništvo podjetja.

R A Z P I S

Razpisna komisija pri Okrajnem sodišču v Kranju razpisuje

1 MESTO STROJEPISKE

Pogoji: Dovršena nižja gimnazija ter popolno obvladanje strojepisja. Kandidati, ki se bodo prijavili, pa doslej nimajo strojepisnega izpita, bodo morali opraviti za sprejem v službo preizkusni izpit.

Plača po zakonu o javnih uslužbencih.

Prošnje, kolekovane s 30 din in življenjepis ter spričevalo o strokovni izobrazbi, je vložiti najkasneje do dne 22. februarja 1959.

»Tiskanina«, tovarna tiskanega blaga v Kranju takoj sprejme v službo GRADBENEGA TEHNIKA za nadzorovanje gradenj in ostalih del v zvezi z gradnjami in STENODAKTILOGRAFINJO.

Plača po tarifnem pravilniku oziroma dogovoru. Nastop službe takoj ali najkasneje s 1. III. 1959.

Razpisna komisija Trgovinske zbornice za okraj Kranj razpisuje na podlagi 12. člena Pravilnika o uslužbencih trgovinskih zbornic s področja notranje trgovine delovno mesto

TAJNIKA ODBORA ZA EKONOMSKO-FINANČNA VPRAŠANJA

Poleg splošnih pogojev po 31. členu ZJU se zahteva ekonomska fakulteta ali vsaj popolna srednja šola z najmanj 5-letno prakso na vodilnem računovodskem mestu.

Pismene ponudbe s kratkim življenjepisom je dostaviti do 15. februarja 1959 Trgovinski zbornici Kranj, Prešernova ulica 11.

Upravni odbor obrtnega podjetja

„Uniforma" - Kranj

razpisuje mesto

finančnega knjigovodje

Pogoj: Srednja strokovna izobrazba z 8 let knjigovodske prakse, ali nižja strokovna izobrazba z 12 let knjigovodske prakse ter opravljenim strokovnim izpitom. — Nastop službe 1. marca. — Plača po tarifnem pravilniku. Pismene ponudbe s kratkim življenjepisom in navedbami dosedanjih službenih mest pošljite na upravni odbor podjetja.

OBJAVE

Društvo rejcev malih živali »Živalica«, Kranj, vljudno vabi vse člane in ljubitelje malih živali na svoj 8. redni občni zbor, ki bo v nedeljo, 1. februarja 1959 ob 9. uri dopoldne v prostorih gostilne pri »Starem Mayrju« v Kranju.

Vabljeni! Odbor.

O B J A V A

Pri Občinskem ljudskem odboru Škofja Loka **so vskladiščeni naslednji najdeni predmeti:**

1. avtomobilsko dvigalo
2. nalivno pero, patentni svinčnik in usnjeni etui
3. zimska suknja, šal in usnjene rokavice
4. ženska ročna ura znamke MANSA
5. 22 in pol kilograma usnja.

Pozivamo lastnike, da predmete dvignejo najpozneje v enem letu po objavi.

KINO

»STORŽIČ«, Kranj: 24. januarja ob 14.30 uri ameriški barvni film **»Steza slonov«** - vstopnina 40 din. Ob 16., 18. in 20. uri ameriški barvni cinemascopski film **»Zeleni pekel«.** Ob 22. uri premiera ameriškega barvnega cinemascopskega filma **»Dobro jutro gospodična Dove«.** 25. januarja ob 9. uri matineja nemški farvni film **»Kamenito srce«** - vstopnina 30 din. Ob 10.30 uri češki barvni film **»Dobri vojak Švejk«,** ob 13. uri nemški barvni film **»Ni prostora za divje živali«,** ob 15., 17., 19. in 21. uri ameriški barvni cinem. film **»Zeleni pekel«** — v glavni vlogi Stewart Granger in Grace Kelli.

»TRIGLAV«, Primskovo: 24. januarja ob 19. uri češki barvni film **»Dobri vojak Švejk«.** 25. januarja ob 16. in 19. uri premiera poljskega filma **»Resnični konec vojne«.**

»SVOBODA«, Stražišče: 24. januarja ob 18. in 20. uri ameriški barvni film **»Steza slonov«.** 25. januarja ob 14. uri nemški barvni film **»Kamenito srce«** — vstopnina 30 din, ob 16., 18. in 20. uri češki barvni film **»Dobri vojak Švejk«.**

Naklo: 24. januarja ob 19. uri premiera poljskega filma **»Resnični konec vojne«,** 25. januarja ob 16. uri nemški barvni film **»Ni prostora za divje živali«,** ob 19. uri nemški barvni film **»Kamenito srce«.**

»KRVAVC«, Cerklje: 24. januarja ob 19. uri premiera italijanskega filma **»Potepuh«.** 25. januarja ob 16. in 19. uri ameriški barvni film **»Steza slonov«.**

»RADIO«, Jesenice: 24. do 27. januarja italijanski barvni vistav. film **»Vojna in mir«** II. del.

»PLAVŽ«, Jesenice: 24. do 27. januarja angleški film **»Joči, ljubljena dežela«.**

Žirovnica: 24. in 25. januarja ital. barvni vistav. film **»Vojna in mir«** I. del.

Dovje-Mojstrana: 24. in 25. januarja ameriški film **»Pustolovščine v Burmi«.**

Koroška Bela: 24. in 25. januarja italijanski barvni film **»Vojna in mir«** II. del. 26. januarja angleški film **»Joči, ljubljena dežela«.**

Bled: 23. do 26. januarja amer. barvni cinem. film **»Belo pero«.** — Predstave v ponedeljek in petek ob 20. uri, v soboto ob 17. in 20. uri ter v nedeljo ob 10., 15., 18. in 20. uri.

Radovljica: 23. do 25. januarja francoski barvni vistavision film **»Brez družine«.** Predstave v petek in soboto ob 20. uri, v nedeljo pa ob 15.30, 17.30 in 20. uri.

Ljubno: 24. in 25. januarja ital. film **»Postopači«.** Predstava v soboto ob 19.30 uri, v nedeljo pa ob 16. in 18. uri.

»SORA«, Škofja Loka: 23. do 25. januarja ameriški cinem. film **»Bik, ki sedi«.**

Žiri: 24. in 25. januarja ameriški barvni film **»Južno od Sahare«.** Predstava v soboto ob 20. uri, v nedeljo pa ob 19.30 uri.

»OBZORJE«, Železniki: 23. in 24. januarja ob 20. uri ter 25. januarja ob 15. in 19.30 uri italijanski film **»Povratek v življenje«.**

»DOM«, Sovodenj: 24. in 25. januarja ameriški film **»Vojna gaučev«.** Predstave v soboto ob 19. uri, v nedeljo pa ob 15. uri.

Duplica pri Kamniku: 24. in 25. januarja japonski barvni film **»Vrata pekla«.** Predstava v soboto ob 19. uri, v nedeljo pa ob 16. in 18. uri.

GLEDALIŠČE

PREŠERNOVO GLEDALIŠČE KRANJ

Soboto, 24. januarja ob 19. uri

AKADEMIJA

v počastitev Leninovega spomina priredi SZDL Kranj.

Nedelja, 25. januarja ob 18. in 20. uri — izven in za podeželje

»VESELI PLANŠARJI«

Torek, 27. januarja ob 20. uri — izven — **Williems: »Steklena mežnarija«** — premiera — priredi DPD Svoboda-Center, Kranj.

GLEDALIŠČE »TONE ČUFAR«, JESENICE

Nedelja, 25. januarja ob 14.30 uri in ob 19.30 uri Ostrovski: **»Gozd«.** Gostovanje dramske sekcije DPD »Svobode«, Kranj. Zveze z vlaki ugodne.

v šport v šport

NAMIZNI TENIS

PO EKIPNEM DRŽAVNEM PRVENSTVU V NAMIZNEM TENISU

Naše napovedi so se torej v celoti izpolnile. Vrstni red na minulem državnem prvenstvu za ženske ekipe in mladinke v Kranju je bil popolnoma realen. Grafičar je še vedno močnejši od vseh 4 slovenskih ekip, ki imajo vsaka po eno dobro igralko, medtem ko sta obe najboljši hrvatski igralki v istem klubu.

Triglav je pokazal, da je trenutno najboljša slovenska kombinacija. Tudi v primeru ko Trampuževa igra zelo dobro in dobi obe svoji igri, je Triglav še vedno daljši za eno igro, kar pač zadostuje za zmago. Fužinar, ki ima bolj izenačeno ekipo, pa ne more računati niti na dve točki proti Triglavu, pa tudi v dvojicah je par Plut-Knap močnejši od Vauče-Petrač. Odred je nekaj slabši in je njegovo četrto mesto v slovenski razvrstitvi kar pravilno. Je pa letošnji plasman slovenskih ekip zelo jasen dokaz o premoči slovenskega ženskega namiznega tenisa, ki si stalno utira pot navzgor. Pri tem pa moramo še poudariti, da slovenski klubi iz leta v leto nastopajo z drugimi, novimi igralkami, dočim imajo ostale ekipe skoraj vedno iste igralke. Tokrat je bila najboljša Trampuževa, ki je premagala vse svoje nasprotnice med njimi obe Nikoličevi, Plutovo in Vaučejevo. Ta uspeh ji je precej izboljšal izglede pred svetovnim prvenstvom za nastop v reprezentanci. In kaj lahko rečemo za mladinke? Premoč slovenskega namiznega tenisa je bila tu še večja kot pri ženskah; prvi dve mesti Fužinarja in Triglava (lahko bi bilo tudi obratno) potrjujeta našo trditev. Celo Ljubljana, ki je nastopila s precej pomlajeno ekipo, je osvojila 4. mesto. Zato res ni čudno, če gremo pri ženskah zelo počasi naprej, ko pa delamo samo v Sloveniji, ostale republike pa spijo.

Tako je naslov prvaka Jugoslavije za mladinke po enoletnem odmoru spet v Sloveniji, prepričani pa smo, da bo precej časa minilo, da bo drugače. Tudi na turnirju mladink posamezno ni bilo velikih presenečenj. Prve štiri igralke so se plasirale enako kot na državnem prvenstvu, zatajila je pravzaprav samo Jernejčičeva. Lampretova hoče odločno izkoristiti zadnjo sezono in gre kar dobro naprej, Knapova pa ima preveč skokov v svoji formi. In organizacija prvenstva? v tehničnem in propagandnem pogledu zelo dobra saj si je tekmovanje oba dneva ogledalo nad 500 gledalcev. Samo dvorana Sindikalnega doma je odločno premajhna za take prireditve. Kranjski namiznoteniški igralci res nujno potrebujejo večjo dvorano za svoja tekmovanja; prireditve bodo potem še bolje izvedene, pa tudi več gledalcev bi si jih lahko ogledalo.

RS

Namiznoteniške igralke kranjskega Triglava — Na levi slovenska prvakinja Plutova

HOKEJ NA LEDU

IZENAČENA IGRA DVEH PRVAKOV

V ponedeljek zvečer se je ob ledeni plošči na Jesenicah zbralo spet okoli 4000 ljubiteljev hokeja. Čeprav so bili gledalci zaradi rezultata malce razočarani, so vendar zadovoljni zapuščali igrišče, saj tako lepega hokeja že dolgo niso videli. Sicer pa se temu ni čuditi, saj sta se srečala dva prvaka: madžarski — Dozsa iz Budimpešte ter jugoslovanski — Jesenice. Borba med njima je bila vseskozi izenačena in do zadnjega sodnikovega žvižga, ni bilo moč prerokovati končnega izida srečanja.

Prvi udarci so kazali, da sta obe moštvi malce nervozni, toda kmalu smo lahko gledali lepo in hitro igro. Prvi so uredili vrste Jeseničani in po mladem Felcu kmalu prišli v vodstvo. Toda Molnar je rezultat hitro izenačil. Tudi v drugi tretjini je bila igra enakovredna. Domačini so bili sicer večji del pred nasprotnikovim golom, vendar puck ni našel proste poti, da bi zatresel mrežo Madžarov; pa tudi vratar gostov je pokazal obrambo, kakršno vidimo le malokdaj. — Kljub terenski premoči, pa je v tem delu uspelo gostom zatresti mrežo Jeseničanov. — Iz gneče pred golom, se je puck nenadoma znašel za Novakovim hrbtom.

V zadnjem delu so domačini takoj močno navalili na vrata gostov. Uspeh ni izostal. Dolinar je kmalu zatresel mrežo, toda sodnika gola nista priznala (Dolinar je streljal z roko). Takoj za tem pa je zadel v črno Trebušak — 2:2. Od tega trenutka so sledili do konca tekme nevarni napadi obeh moštev. — Zanimive situacije so se vrstile kot po tekočem traku. Toda, domačini niso imeli sreče, gostje pa so z zrelejšo in smiselnejšo igro le uspeli še enkrat ukaniti vratarja Jeseničanov in tako zmagati nad enakopravnim nasprotnikom. Trdimo pa lahko, da bi bil rezultat srečanja precej drugačen, če bi v vrstah Jeseničanov nastopil lahko vsaj poškodovani Cene Valentar. — Kljub temu pa minimalen poraz ni neuspeh Jeseničanov. **B. F.**

TELESNA VZGOJA

PRED OBČNIM ZBOROM TVD »PARTIZAN« V GORENJI VASI

Mladina, pa tudi starejši prebivalci Gorenje vasi si mnogo prizadevajo, da bi poživili delo TVD »Partizan«, ki je ponehalo pred letom dni. Društvo ima za to vse materialne pogoje. Člani in članice — mladinci še vedno vztrajno hodijo k telovadbi, vendar jim vodstvo ne preskrbi človeka, ki bi delo vodil in skrbel za disciplino. Ko mladinci pridejo v dvorano in vidijo, da ni discipline, se obrnejo in gredo domov.

V teh dneh bo občni zbor TVD »Partizan« Gorenja vas. Vsi člani društva bi se morali zavzeti za to, da bodo izvolili tako vodstvo, da bo članom čimveč nudilo in poskrbelo za nemoteno odvijanja telesnovzgojnega dela.

U. M.

TUDI NA VISOKEM TVD »PARTIZAN«

Prejšnjo nedeljo je bil v zadružnem domu na Visokem ustanovni občni zbor TVD »Partizan« Visoko, ki se ga je udeležilo precejšnje število mladine. V živahni razpravi so udeleženci ugotovili, da ima novo ustanovljeno društvo vse pogoje za razvoj, saj v vsej tamkajšnji okolici t. j. v 5 vaseh ni nobene športne organizacije, razens trelske družine.

Društvo ima že nekaj orodja za telovadbo, ki ga mu je dala Okrajna zveza Partizana za Gorenjsko, 30.000 din pa mu je nakazal ObLO Kranj za najnujnejše potrebe. Za telovadbo bo društvo uporabljalo dvorano Zadružnega doma, ki jo ima v najemu Kulturno umetniško društvo Visoko, športno igrišče pa bodo uredili na zemljišču SLP pod vasjo.

Na občnem zboru so sprejeli društvena pravila in izvolili 11-člansko upravno vodstvo. Za predsednika so izvolili Iva Bevca.

-an

TRIGLAVOVI MLADINCI SE PRIPRAVLJAJO

V prihodnjih dneh bodo odšli mladinci kranjskega Triglava na trening v Kranjsko goro, kjer se bodo pod vodstvom izkušenega tekmovalca — Cvenklja pripravljali za start na mladinskem republiškem prvenstvu, ki bo dne 31. januarja v Mežici.

VLOGA IN DELO

občinskih Svetov Svobod in prosvetnih društev

Revolucionarne spremembe v družbeni in ekonomski strukturi Jugoslavije so povzročile številne in različne kvalitativne spremembe v družbeni vrhnji stavbi. S temi spremembami so se odprle velike možnosti za svoboden razvoj prosvete, znanosti in kulture na idejnih osnovah socialističnega humanizma.

S temi besedami pričenja poglavje o prosveti, znanosti in kulturi program ZKJ, sprejet na VII. kongresu.

Z osvobajanjem administrativnega vmešavanja je vse bolj prihajala do izraza ustvarjalna sila ljudskih množic tudi na prosvetnem in kulturno-umetniškem področju. Čeprav je to gibanje za sedaj marsikje še obremenjeno z ostalinami zaostale preteklosti, se čuti pojačan utrip v vsej amaterski dejavnosti, da se hoče izluščiti iz te zaostalosti in doseči marksistično stališče do vprašanja sodobne vzgoje, izobrazbe in kulture našega delovnega človeka. Razvijanje socialistične demokracije ni sprostilo ljudskih sil samo v proizvodnji in na področju družbenega upravljanja, temveč je dalo tudi novega poleta vsej prostovoljni prosvetno-kulturni dejavnosti. — Ta pojav je povsem naraven. Človek, ki se čuti svobodnega in zavarovanega pred gmotnimi pretresi, bo vedno stremel h kulturnemu izpopolnjevanju in plemenitenju lastne osebe. Ta stremljenja so toliko bolj razumljiva, ker celotni družbeni sistem temelji na človečnosti, na upoštevanju človekove osebnosti in je namenjen prav dvigu človekovega materialnega in kulturnega blagostanja.

V tem obdobju, ko so se sprostile vse dinamične sile delovnega človeka, dobiva komuna posebno pomembno vlogo pri krepitvi in razvijanju teh sil. V njenem krogu občinski sveti Svobod in prosvetnih društev ne predstavljajo prav nič drugega kakor družbeno upravljanje na področju amaterske ljudske prosvete in kulture. So torej organi, ki črpajo svojo vitalnost iz revolucionarnih ljudskih sil ter uvajajo v organizacijo ljudske prosvete nove odnose in nove poglede na probleme prosvete, kulture in umetnosti.

Uspešnost dela občinskih SSPD bo torej sorazmerna uveljavljanju sodobnih ciljev in metod obče družbene prakse in njenih meril o kulturi in umetnosti.

Vloga občinskih SSPD je prav v tem, da razkriva idejne napake in slabosti preteklosti pa tudi sedanjosti, kolikor jih je čutiti v delu Svobod in prosvetnih društvih ter da razkriva bogastvo socialističnega humanizma in estetike. Delo občinskih SSPD je torej predvsem idejno-programskega značaja.

Pri tem se mora osvoboditi ozkosti, ki je tako značilna za preteklo ljudskoprosvetno dejavnost. V delo Svobod in prosvetnih društev ne sodijo samo dramatska, pevska in druge značilne dejavnosti nekdanje ljudske prosvete, temveč mora zajeti celotno sfero vzgoje in izobrazbe. V delo Svobod in prosvetnih društev spada torej vprašanje širjenja naprednega tiska, radia in televizije, vprašanje kakovosti filmskih predvajanj, delo knjižnic in ljudskih univerz, poleg že klasičnih dejavnosti ljudske prosvete kot so dramatika, glasba, folklora, balet itd. Področje dela Svobod obsega torej vsa vprašanja kulture in prosvete v mejah prostovoljne dejavnosti državljanov.

Kot tretjo veliko nalogo občinskih SSPD bi označili afirmacijo najkvalitetnejših kulturnih ustvaritev amaterskih kulturnih delavcev. Z njimi bi ne samo uveljavljali sodobna estetska merila in načela, temveč bi tudi širili zanimanje do neposredne aktivne udeležbe državljanov v kulturno-prosvetnem samoizobraževanju.

Delo občinskih SSPD pa ni samo programskega značaja. Zaradi neenake razvitosti krajev, različnih potreb posameznih krajev in naselij mora voditi vsaj začasno tudi neposredno akcijo za odstranitev največjih nasprotij in slabosti. Delo občinskih SSPD mora biti torej v določenih primerih tudi neposredno — akcijsko. — Dosežki občinskih SSPD na področjih občin Radovljice, Jesenice in Kranj so bili v zadnjem letnem obdobju pomembni. Skrb za idejno čistost, za organizirano razvijanje prosvetnega življenja v društvih so vodili k velikim uspehom na področju izobraževanja odraslih, razvijanja knjižnic, pa tudi kvalitetnih dramskih in glasbenih uprizoritev.

Bogat program za leto 1959 je jamstvo, da se bo delo teh občinskih SSPD še razširilo. Ti uspehi pa prav kažejo, da je obstoj in požrtvovalno delo občinskih SSPD ena izmed družbenih potreb sleherne komune.

b

Ob drugi premieri prosvetnega društva v Predosljah

Ivan Tavčar: Cvetje v jeseni

Dve dramski deli, ki jih je v letošnji sezoni uprizorilo prosvetno društvo »Gorenjec« v Predosljah pri Kranju, kažeta, da se obetajo tamošnji kulturno-prosvetni dejavnosti lepši časi. Seveda se zgolj s to ugotovitvijo ne kaže zadovoljiti. Morda ne bo odveč beseda o repertoarni politiki, ki ni posebno spodbudna, kar zadeva izbiro prvega odrskega dela. Uprizorili so namreč igro »Živ pokopan«.

Podoba je, da je uprizarjanje ljudskih iger in dramskih tekstov »lažjega žanra«, čeprav je šlo na njihov račun precej pikrih, ponekod še vedno zelo mikavno. Semkaj sodi predvsem dramska literatura, ne glede na čas nastanka, ki nima s problemi današnjega človeka ničesar skupnega. Ne kaže grajati le nekaterih del, ki so nastala pred vojno; tudi marsikatero, na videz novejše delo, ki je novo in sodobno le po datumu in sveže po dramaturškem prijemu, utegne biti zastarelo kot dela, ki so nastala v času, ki je daleč za nami. Igra »Živ pokopan« pa je zastarela po ideji in formi. V veliki zmoti živi vsakdo, ki misli, da je storila igralska družina s to uprizoritvijo uslugo občinstvu doma in na gostovanjih. — Toliko o prejšnji uprizoritvi.

»Cvetju v jeseni«, Tavčarjevi povesti, katere dramatizacijo so marljivi igralci iz Predoselj prvikrat uprizorili v soboto, 17. januarja, bomo bolj naklonjeni. Seveda tudi v tem primeru ni moč utajiti želje po ljudski igri. Če se za trenutek pomudimo pri povesti in njenih vrednotah, tedaj bomo našli mnogo lepega in sočnega v opisovanju pisateljeve ožje domovine in risanju njenih prebivalcev. Povest predstavlja pravo galerijo kmečkih »originalov«, hkrati pa pomeni kroniko življenja našega kmeta v tistem času. Vse delo je obarvano z rahlim romantičnim prizvokom; podobe iz kmečkega življenja so risane idilično, vendar ne osladno.

To, da je prosvetno društvo v Predosljah seglo po Osip Šestovi dramatizaciji Cvetja v jeseni, lahko smatramo kot zelo smelo dejanje. Smelo zlasti zategadelj, ker ima drama trinajst slik, kar pomeni trd oreh predvsem za režiserja in inscenatorja. Seveda terja tudi od igralciv mnogo naporov, saj utegne delo ob površnem študiju učinkovati dolgočasno in utrudljivo.

Že ob prvih slikah je bilo videti, da je bila režija zaupana skrbni roki. Režiral je Jože Kovačič iz Kranja. Predvsem si je prizadeval, da bi ostal do kraja zvest avtorjevi zamisli: osrednji lik je Meta — skromno kmečko dekle, nekakšna dramaturška vzmet, ki razgibava in razpleta zgodbo. Ostali nastopajoči so bili s krepkimi epskimi potezami risani zdravi kmečki ljudje. Uprizoritev je bila topla in neposredna, dinamična in sproščena.

Prav gotovo pa zasluži igra posebno priznanje zategadelj, ker se je dela lotila v pretežni meri mladina. Še več: igralski ansambel, ki šteje okrog 33 ljudi, je bil okrepljen le s šestimi ali s sedmimi starejšimi igralci, medtem ko so ostali ob tej priložnosti doživeli svoj odrski krst. Uprizoritev lahko služi kot dokaz, da je tudi mladina, ki nima odrskih izkušenj, sposobna pod dobro režijo postaviti na oder solidno delo.

Tudi stilnosti v kostumih, ki jo našim amaterjem tako radi očitamo, ne kaže grajati. In še naslednja pomembna ugotovitev: dramaturško neenovita zgodba, razbita na trinajst prizorišč, zahteva predvsem hitro menjavanje slik. Scena inscenatorja Prešernovega gledališča Saše Kumpa je povsem ustrezala. Bila je funkcionalna, skromna, pa vendar topla in verna v ponazarjanju domačnosti.

Konec koncev nočem trditi, da je bila uprizoritev brez spodrsljajev; precej tistega je bilo, kar je pogojeno s predstavami naših amaterskih igralskih skupin. Kljub temu pa lahko ocenimo Cvetje v jeseni kot solidno amatersko uprizoritev.

In načrti za prihodnje? Konec februarja se bodo spomnili najmlajših s pravljično igro Janko in Metka. Pa tudi drugih oblik kulturno-prosvetnega dela ne nameravajo zanemarjati. Vso pozornost bodo posvetili predvsem družabnemu življenju in izobraževanju. Načrti so zeli vabljivi. Vse kaže, da bo nova prosvetna dvorana, ki so jo dogradili preteklo jesen, v prihodnje krepko posegla v kulturno podobo Predoselj.

S. Š.

S slikarske razstave v Kranju — GABRIJEL HUMEK: **Razvaline** (olje 1951)

Filmi, ki jih gledamo

ČRNA MAPA

Skoraj nerazumljivo je, da je francoski črno-beli film »Črna mapa« po dvodnevnem predvajanju v kranjskem kinematografu izginil z repertoarja. Film je zdrknil mimo ljubiteljev filmske umetnosti brez običajne reklame, malone nezapažen kot nepomembna filmska plaža. Seveda ne kaže jemati filma kot umetnino, pa tudi primerjava s Cayattovimi velikimi filmskimi realizacijami (Pred potopom, Vsi smo morilci itd.) ne bi bila posebno uspešna. To so bili namreč filmi samonikle ustvarjalnosti, neuničljivih hotenj, iskanja resnice in dosledniih razglabljanj. Tudi film »Črna mapa« nosi pečat Cayattovega razmišljanja, čeprav tokrat ni bil tako uspešen; motiv o priznanju krivde in dokazil resnice se mu je v zapletanju konfliktov razbil, posameznih drobcev pa ni znal več zbrati v homogeno celoto.

Cayattovih filmov si skoraj ne moremo misliti brez sodnijskih sob, celic, zasliševalnic, pogreznjenih med temačne in mrke sodnijske zidove. Tudi »Črna mapa« pripoveduje zgodbo iz tega okolja — črna mapa, ki od vsega začetka molči in nekje skrita ne izpove resnice o ljudeh, ki so brez krivde krivi. Tudi večni iskalec resnice Cayatte je ne izpove tako, kot bi to želeli gledalci. Nobenega dvoma tudi ni, da gre za psihološko poglobljen film, ki gledalca vseskozi vara, ga speljuje pri ugotavljanju morilca na nepravo sled. V tem tiči morda tudi prizvok cenenih kriminalk, dasiravno »Črna mapa« ni grajena v tem stilu. In konec koncev, čemu postavljati celo vrsto vprašanj o resnicah, ko pa razplet zgodbe odgovori na eno samo vprašanje: morilca ni! So mar ostala vprašanja zgolj zaradi zapletanja zgodbe? Morda bi nanje tudi Cayett ne vedel posebno domiselno odgovoriti. Ni pa moč zanikati, da dela ni pregnetala umetniška roka velikega režiserja. Uspeh filma je v plastičnem risanju vzdušja, v prepletanju prizorov in v smelem pronicanju v razmere sodstva. — Glede igre — zasedeni so odlični igralci — ne bi kazalo razpredati misli.

DOLINA NASILJA

je ameriški barvni kinoskopski film režiserja Rudolpha Matéa, ki sodi s svojim standardnim okvirom v zvrst westernov. Motiv: nasilje rodi novo nasilje in zasnova zgodbe v vodilni ideji precej spominjata na filmsko umetnino v zvrsti westernov »Shane«. Film pripoveduje zgodbo o bogatem, brezobzirnem farmarju Wilkinsonu, ki si na nezakonit način, če ne gre drugače tudi z zločini, razširja posest. Končno naleti na bivšega oficirja Johna Parrisha, ke se uspešno upre nasilju. Režiserju očividno ne gre zgolj za črno-belo premočrtno risano zgodbo o zmagi dobrega nad zlim; svojo zgodbo razpleta v obrobne dogodke, ki tvorijo z osnovno pripovedjo homogeno celoto. S finim občutkom je risano predvsem pronicanje v osebnost ljudi, ki so utesnjeni v okvir Wilkisonove farme in ki netijo konflikte in porast dogajanja vse dotlej, dokler ni zaradi notranjih nesoglasij porušena moč okrutnega farmarja. Tudi dramaturški gradnji ne manjka ničesar, kar bi jemalo formalni plati ceno. Film je vsekakor solidno delo z jasno izraženo mislijo, ki westernom ne dela sramote; nasprotno — v tej zvrsti presega celo povprečje. Navsezadnje nam tudi imena igralcev Glenn Ford, Barbara Stanwyck, Edward G. Robinson jamčijo, da nimamo opravka s cenenim filmom.

aa

PRED PRAZNIKOM glasbene kulture v Kranju...

Vsestranska kulturna razgibanost je nujno privedla do tega, da smo pričeli načrtno prirejati revije glasbene dejavnosti — občinske, okrajne, republiške in končno zvezni festival.

Namen teh revij je prikazati kvalitetno rast glasbenih ansamblov — pevske zbore vseh sestavov ter instrumentalne skupine resne, narodne in zabavne glasbe. Druga, nič manj pomembna naloga pa je, posredovati poslušalcem sodobno glasbeno literaturo.

Svet Svobod in prosvetnih društev ObLO Kranj bo priredil glasbeno revijo v dneh 5. in 6. februarja v počastitev smrti velikega pesnika dr. Franceta Prešerna. V četrtek, dne 5. februarja se nam bodo predstavili pevski zbori, v petek, 6. februarja pa bodo nastopili instrumentalni ansambli — obakrat v dvorani Prešernovega gledališča v Kranju.

Revija ne bo imela tekmovalnega značaja; njen glavni smoter je pomagati glasbenim skupinam pri njihovem prizadevanju za dosego čim kvalitetnejše izvedbe; hkrati pa naj bi te revije služile kot kažipot k sodobni programski politiki.

Ansambli, ki bodo na tej reviji pokazali ustrezno kvaliteto, bodo nastopili maja na okrajni glasbeni reviji v Kranju in na Bledu.

Peter Lipar

In na Jesenicah

Glasbeno revijo je Svet Svobod in prosvetnih društev občine Jesenice sklenil prirediti tudi na Jesenicah. Revija godb na pihala in drugih instrumentalnih ansamblov bo 7., revija pevskih zborov pa 8. februbarja v domu »Partizan«.

Svoje sodelovanje so doslej prijavile godbe na pihala Svobode Jesenice, Javornik in Žirovnica ter pevski zbori Svobod Jesenice, Javornik, Hrušica in Planina pod Golico. Da bosta prireditvi pestrejši, bo nastopilo tudi okoli deset manjših instrumentalnih ansamblov, ki v jeseniški občini bolj in bolj izpodrivajo vokalne ansamble. Nerazumljivo pa je, čemu na reviji ne bodo nastopile tudi ostale godbe na pihala in pevski zbori z območja jeseniške občine? Pevska zbora iz Kranjske gore in Dovjega sta se na lanski reviji predstavila kot dokaj številna in kvalitetna vokalna ansambla. Zategadelj ju tudi v letošnjo revijo ne bi bilo težko vključiti. Malo teže je v Žirovnici in na Blejski Dobravi, kjer so pevci, a ni pevovodje.

Omogočiti gojitev vokalne in instrumentalne glasbe v tistih krajih, ki imajo vse pogoje za uspešno delo, naj bi bila osnovna naloga glasbenih revij. Če poživitvi glasbene dejavnosti v posameznih krajih ne bomo posvečali večje pozornosti, obstaja resna nevarnost, da bodo še delujoči glasbeni, predvsem pa vokalni ansambli, krenili po poti stagnacije.

U.

Z občnega zbora Svobode v Bohinjski Bistrici

MAJAVA STREHA ogroža kulturo

Občni zbor bohinjsko-bistriške Svobode, ki je bil v petek, 16. januarja, se je bavil predvsem z dvema problemoma.

Najprej: gradnja novega kulturnega doma. Sedanje poslopje datira iz časov graditve bohinjske železniške proge in je v teh desetletjih služila različnim krajevnim potrebam. Notranjost še nekako ustreza, ogrodje stavbe in ostrešje pa sta tako dotrajana, da utegne obilnejši sneg porušiti streho. Ob deževju pa seveda zamaka voda. Uprava Svobode se torej upravičeno vprašuje, kaj bo, če streha odjenja.

Gradnja novega kulturnega doma je bila že sprejeta v perspektivni plan razvoja občine. Z gradnjo bo treba začeti čimprej, kajti na moč neprijetno bi bilo, če bi občane iznenadil dogodek, ki bi prekinil kulturno-umetniško dejavnost Svobode, onemogočil predvajanje filmskih predstav ali se morda celo tragično končal.

Drugo pereče vprašanje predstavlja knjižnica, ki ima 1200 knjig. Lani so nabavili 70 novih knjig; bralcev je precej, knjižničarka marljiva. — Vsi pogoji za redno poslovanje knjižnice so tu, le knjig, da bi mogli ustreči okusu in zanimanju bralcev, je premalo. Na občnem zboru so se menili o centralni knjižnici, ki bi oskrbovala tudi okoliške vasi z dobrim čtivom. V oddaljenem goratem predelu je knjiga še posebno potreben spremljevalec ljudi. Vse dobre zamisli pa se ustavijo ob finančnem vprašanju.

Seveda je razen teh vprašanj še dosti manjših. Sem sodi poživitev dejavnosti pevskega zbora, ustanovitev šahovske in likovne sekcije, ki naj bi zlasti pritegnili mladino, pridobivanje članstva, naročništvo na Sodobna pota itd.

Lani je bilo zlasti uspešno izobraževalno področje. Imeli so šolo za starše in vrsto seminarjev družbeno-ekonomskega značaja. — Občinski Svet Svobod je ustanovil izobraževalni center, ki je dal že prve koristne rezultate. Priredil je tudi filmska predvajanja po okoliških vaseh.

Uspešna je bila tudi dramska sekcija, saj je naštudirala kar tri kvalitetna dela: Romeo in Julija, Globoke so korenine in Krog s kredo. Prireditve je obiskalo skoraj 4000 občanov.

Načrtno dela tudi mlada tamburaška sekcija, ki bo priredila spomladi svoj prvi koncert.

Na občnem zboru so razpravljali tudi o sodelovanju mladine, o programu za proslavo 40. obletnice ustanovitve ZKJ in o razvoju družabnega življenja v kraju.

Čeprav nekoliko kasno, je občni zbor uspešno opravil svoje delo.

B. D.

MLADA RAST

Prem - Čand: Indijska zgodba

Lov na krokodile

Moja rojstna vas leži na bregu reke Saradžu. Nekega dne, ko sem se odpravljal ravno kopat, sem srečal ribiče. Šli so proti r[illegible]. — Eden med njimi je nosil [illegible] je, drugi pa je držal v r[illegible].

»Zakaj boste zaklali jagnje?« sem vprašal.

»Saj ga ne bomo ubili. Samo krokodila gremo lovit,« so mi pojasnili. »Lahko se nam pridružite.«

V trenutku sem pozabil, da sem se bil namenil kopati. Pridružil sem se ribičem.

Ko smo prišli do brega, so ribiči privezali kakih dvajset korakov od rečnega brega jagnje k drevesu. Potem smo se vsi poskrili v grmovje ter čakali. Jagnje je žalostno blejalo.

Krokodili imajo navado, da se vračajo v reko na istem mestu, kjer so prej prilezli iz nje. Čez nekaj časa je iz vode pogledala krokodilova glava. Vsi smo zadržali dih. Krokodil je nekaj časa plaval sem in tja, potem pa se je potopil.

»Be... be... be...!« je jokalo jagnje.

Ni trajalo dolgo in iz vode je zopet pogledala glava. Krokodil je jel plavati k bregu, potem je okrno zlezel iz vode ter se razgledoval. Ko se je prepričal, da mu ne grozi nobena nevarnost, se je nameril k jagnjetu. Približal se mu je, se še enkrat previdno ozrl na vse strani in odprl gobec, da bi zagrabil jagnje. V tistem trenutku pa je eden izmed ribičev pohitel k vodi in zasadi v breg nož na tistem mestu, kjer je krokodil prilezel iz vode. Nož je zasadil tako, da je gledala ostrina kakih osem centimetrov iz zemlje. Potem pa so vsi ribiči planili iz skrivališča, začeli kričati na vse grlo in mahati s palicami.

Ko je zagledal tolpo ljudi, se je krokodil naglo obrnil ter jo ucvrl proti reki. Zlezel je v vodo in se potopil v globino. Na tistem mestu se je takoj nato voda pordečila.

»Krokodil je ubit!« so se razveselili ribiči.

»Kako neki, saj je vendar zbežal!« sem se začudil.

»Počakajte in potrpite,« so mi rekli.

Pogledal sem nož. Bil je okrvavljen in od njega je do vode držala rdeča sled.

»Glejte, glejte ga!« so me opozorili ribiči.

In res, po reki je plavalo krokodilovo truplo. Na trebuhu je bilo razparano in iz rane je tekla kri. Ribiči so potisnili v vodo čoln ter odveslali k truplu. Še nikoli nisem videl tako ogromnega krokodila. Meril je prav gotovo čez pet metrov.

Prev. M. Š.

IZŽREBANCI NOVOLETNE KRIŽANKE

1. Janez Ropret, Bohinjska Bela 45 prejme — Jurij Oleša: Trije debeluhi;
2. Francka Rozman, Kranj, Cesta 1. maj 22 prejme — Miško Kranjec: Mesec je doma na Bladovici;
3. Franja Debevec, Kamnik, Majstrova 16 prejme — A. Milne: Medved Pu.

Ali že veste...

... **da se je letošnjo zimo** nekaj nekje premaknilo, mogoče je bilo to na soncu, ali pa se je naša zemeljska os še bolj nagnila. Kaj bi se ne, kar spomnite se, kako je bilo lepo ob novem letu, brez snega in toplo kakor meseca maja,

... **da je potem** le malo zamrznilo in pobelilo naokoli. In so zapele smučke tisto lepo pesem po pršiču. Naši gorski potegoni-vzpenjače pa so začele prevažati zadovoljne smučarje proti vrhovom,

... **da imamo sedaj v Sloveniji** kar štiri žičnice. Pravijo, da je najlepša pohorska vzpenjača, ki je prva večja potniška žičnica in je prepeljala v dobrem letu kar blizu 300.000 ljudi na Pohorje. Pravijo, da je skoraj ves dan zasedena in potegne v eni uri do 500 potnikov v višino,

... **da pa tudi druga,** to je naša vzpenjača na Krvavec ni od muh. Načrte so napravili naši inženirji Skoberne, Prelog in Kostnapfel, tudi vse drugo so napravila domača podjetja. Ta žičnica je lažja kakor ona, ki vleče na Pohorje. V eni uri prepelje lahko na Krvavec okoli 200 potnikov in to v zaprtih kabinah ali na pokritih sedežih. V nekaj mesecih se je potegnilo s tem potegonom iz Cerkelj do koče na Krvavcu že okoli 75.000 »veleturistov«,

... **da je pomembna** tudi sedežnica, ki prevaža predvsem smučarje iz Kranjske gore na vrh Vitranca. Ta žičnica je razdeljena na dva potega. Prvi krak je dolg 1210 m, drugi pa 1007 m, s skupno višinsko razliko 743 m. Po tej žičnici se lahko prepelje približno 250 smučarjev, kar je za zimski šport zelo pomembno,

... **da moramo omeniti** blejsko potegavščino na Stražo, ki obratuje predvsem v poletnih mesecih in prevaža letoviščarje, da si tako lahko ogledajo lepote Bleda in bližnje okolice,

... **da so žičnice** za slovenski turizem, predvsem za našo Gorenjsko velikega pomena. Pomembne so zlasti za zimski množični in tudi za vrhunski šport in tudi za naše planinarstvo poleti. Upajmo, da ne bomo ostali sedaj samo pri teh skromnih začetkih in da se bomo lahko že čez nekaj let potegnili na vse pomembnejše vrhove,

... **da...**

Ko bom velik...

Ko bom velik,
očka bom postal,
vse kot očka delati bom znal;
vozil zjutraj v Kranj se bom na delo,
a zvečer se vračal bom veselo,
mamici nacepil bom drva,
da kosilo mi bo skuhala.
Anici igrače bom popravil,
vse tako kot očka bom napravil,
če bo pridna,
se bom z njo igral,
na kolenih jo bom pocrkljal,
a če mamici bo nagajala,
krilce strgala in se jokala.
karal bom, kot očka, jo hudo:
»Pridna bodi! Veš, to ni lepo!«

Tončka Perčič

Mraz pritiska

Mama mi večkrat pripoveduje, kako hudo je bilo včasih pozimi. Njih hiša je stala nekje daleč v rebri nad vasjo.

Ko je pritisnil mraz in zapadel sneg, je nekako zamrlo vse življenje. S hrano so se morali preskrbeti že jeseni. V šolo pa so otroci šli, ko je bila gaz že dobro udelana, če je brila burja ali nanašalo sneg so se šolali kar doma za pečjo. Večkrat so jih spremljali tudi starši, saj se je bilo bati volkov. Le ti so se ponoči približali tudi hiši in večkrat je oče posegel celo po puški, da jih je pregnal.

Neke hude zime, bilo je po novem letu, sta odšla sosedova fanta v vas. Starši so jima branili, a pomagalo ni nič, rekla sta samo, da se bosta vrnila za dne. Vendar sta se fanta v vasi zamudila in odšla proti domu šele pozno v noč.

Doma so jih težko pričakovali, tudi ogenj so zakurili nekje za hlevom, a fantov ni bilo od nikoder. Zjutraj je odšel oče takoj v vas, zvedel je le, da sta fanta odšla proti domu še pred polnočjo. Oče je naprosil nekaj mož, da bi pomagali preiskati bližnjo okolico in gozd, ki je pokrival skoraj celo pobočje gore. Ves dan so iskali, a nikjer ni bilo sledu in življenja, ker je proti jutru znova naletavalo. Ubupani so se vračali možje proti večeru drug za drugim. Menili so, da sta morala fanta ponoči zaiti in, da so jih napadli sestradani volkovi. In to mnenje se je uresničilo. Drugo jutro je skupina nekje globoko v gozdu našla par čevljev in nekaj razcefranih kosov obleke.

Taki in podobni primeri so se dogajali v času hudih zim.

Marija Pintar,
učenka VI. raz.

Za bistre glave

Katera je najkrvoločnejša zver džungle, ki pripada družini mačk?
(Leopard)

Kako dolga je naša obala?
(1916 km)

Na kateri reki v Sloveniji so po vojni zgradili največje elektrarne?
(Na reki Dravi)

Koliko prebivalcev tuje narodnosti živi v Jugoslaviji?
(Nad pol milijona)

Kaj je semafor?
(Aparat, ki daje svetlobne signale, vidimo jih v mestih na križišču cest)

Vlado C. Čop
Sinja Reka

Kakšen poklic ima ta tovariš?
(Prodajalec časnikov)

Niko T. DEV

In kaj je ta mož po poklicu?
(Odvetnik)

gorenjske bodice

△ Česa človek ne doživi! Zadnjič na primer sem na jeseniških poljanah odtrgal tole blagodišečo cvetko:

Naključje je hotelo, da sem tistikrat srečal na Jesenicah neko deklico. O tem in onem sva kramljala, naposled se je najin razgovor zasukal še okrog njenega učenja. In ob tej priložnosti mi je povedala tole: »Nekako pred mesecem sem prejela v šoli za dobro sestavljeno nalogo o športu nakazilo Sveta za šolstvo pri OLO Kranj v vrednosti 500 dinarjev. — Lahko si mislite, kako sem bila vesela tega priznanja. Žal se je to veselje kmalu sprevrglo v razočaranje. Pohitela sem namreč v trgovino »Slovenija-šport« na Jesenicah, da bi nakazilo vnovčila. Tamkaj pa so me zavrnili, češ da za tisto nakazilo ni vredno izstavljati računa. Samo znamka velja 15 dinarjev, če bi hoteli poslati račun Svetu za šolstvo v Kranj. Seveda sem bila pripravljena odriniti tudi 15 dinarjev za znamko, pa se v trgovini tudi s tem niso strinjali. Kaj sem hotela. Odšla sem. Če gre »Slovenija-športu« zaradi varčevanja tudi za 15 dinarjev, bom pač tudi jaz — dijakinja, zelo rada utrpela 500 dinarjev.«

△ Zdaj pa za spremembo skočimo v Kranj. Ni dolgo tega, ko je prihitela v uredništvo našega lista neka ženska. Videti je bilo, da je hudo vznemirjena, morda še kaj več. Kaj bi se delal junaka; prav rad priznam, da sem se njenega viharnega prihoda in njene želje »kje je Bodičar?« hudo ustrašil. Že sem mislil, da je po meni. Takrat je pa ženska potegnila iz zavitka modro žensko obleko in mi jo potisnila pod nos. — »Glejte, kakšno obleko so mi prodali v Gorenjski oblačilnici! Nekdo jo je že nosil, zdaj so jo pa prodali na novo. In tega še opazila nisem. Včeraj sem jo kupila; preden jo vrnem, želim, da si jo natančno ogledate.«

Ženska je trdila resnico. Obleka je kazala sledove nošenja, ki jih ni bilo moč ovreči. Ovratnik je bil nekoliko oguljen in rahlo zamaščen, prav tako rokavi krog zapestij, razen tega pa sem odkril tudi nekaj madežev. Vsekakor zadosten »corpus delicti«. Če upoštevam, da je ženska odrinila za ponošeno obleko, ki je ne vem po kakšni poti zašla spet v prodajo, 4500 dinarjev, gre tu za posebno očitno kršenje kulturne postrežbe. Ne bo napak, če bo uprava trgovine primer, ki jemlje sicer renomiranemu podjetju ugled, temeljito raziskala.

△ Pa preskočimo na sosednjo trgovino, ki živi pod firmo trgovsko podjetje »Elita«, poslovalnica »Volna«. Prav ta trgovina je kriva, da imam že od 16. januarja »tihi teden«. Marjana je meni nič tebi nič izkopala bojno sekiro. Takole je bilo. — Pred dnevi je Marjana v tej trgovini kupila več štren volne. Lepega dne je pa volne, še preden je svoje pletenje dokončala, zmanjkalo. — »Pohiti v »Volno« in mi kupi še dve štreni. Tu imaš vzorec,« mi je naročila Marjana in me potisnila skozi vrata. »Pa nikar ne klepetaj po poti, da ne zamudiš. Ob pol šestih trgovino zaprejo,« je še klicala za mano.

Naročajte in čitajte „Glas Gorenjske" - najbolj bran časopis na Gorenjskem

Ročno sem pogledal na uro, izračunal, koliko potrebujem do trgovine in uravnal korak. Takole sem »narajtal«. Če ne bom vso pot tekel, mi ostane za nakup še 15 minut. No, prispel sem pravočasno. Pred trgovino sem izvlekel uro in ugotovil, da kaže 17.20. Ko pa sem pritisnil na kljuko, se mi je stemnilo pred očmi. Vrata se niso vdala. Zaprto. Pa ne da bi se ura ustavila. Ne, šla je, pa še kako je tekla. Tudi ura na zvoniku je kazala isti čas. Seveda z nakupom volne ni bilo nič; kako je bilo pa doma, sem vam že v uvodu povedal. Marjana na vse pretege trdi, da sem se nekje zaklepetal in da so mi seveda trgovino pred nosom zaprli. V tem tihem tednu imam dovolj priložnosti za razmišljanje, kako da so trgovino zaloputnili 10 minut prezgodaj.

△ Kako bi bilo, če bi za spremembo presedlal na balet. Nikar se ne bojte, da bi se začel v teh častitljivih letih ukvarjati s to umetnostjo. Povedati vam nameravam o dogodku, ki sem ga bil deležen v ponedeljek zvečer v Prešernovem gledališču. Gledal sem namreč baletni večer zbora ljubljanske Opere.

Po zadnjem baletnem nastopu se je zastor dvakrat dvignil in gledalci so navdušeno ploskali. Še preden pa so se plesalci dodobra zahvalili za priznanje, je občinstvo na vrat na nos vdrlo iz dvorane proti garderobi. Podoba je bila, kot bi gorelo. Kakšne vtise so umetniki odnesli o kranjskem občinstvu, pa res ne bi vedel povedati. Najboljših prav gotovo ne. Gre za stvar lepega vedenja. Takšnih odhajanj iz dvorane sem bil deležen že večkrat. Ima me, da bi ob priložnosti najbolj neučakane odhajače, ki se potem v garderobi malone pretepajo, poimensko ovekovečil. Morda bom to ob priložnosti tudi storil.

Vas pozdravlja Vaš BODIČAR!

Vsak ponedeljek in petek v „GLASU GORENJSKE" najnovejši dogodki v besedi in sliki

KAMEN SPOTIKE

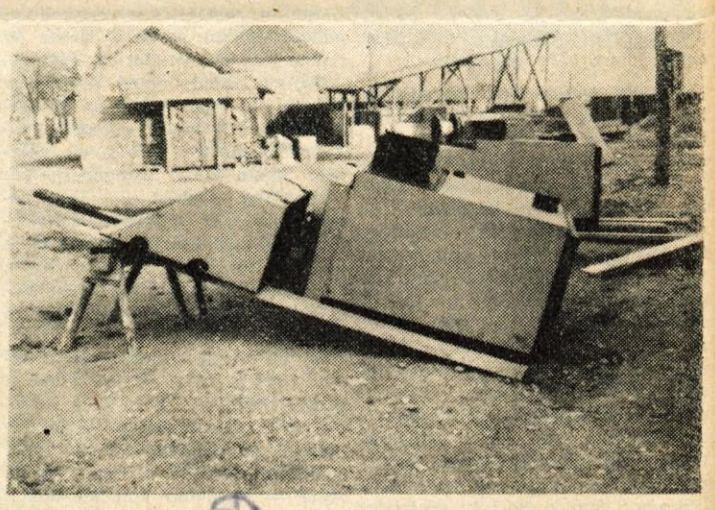

SKRBNOST PA TAKA

Že dober mesec stoji pred nedograjenim poslopjem nove šole v Stražišču pri Kranju neka naprava za centralno ogrevanje. Verjetno ta naprava velja kar precejšnjo vsoto denarja. Toda doslej še nikomur ni prišlo na misel, da bi jo bilo treba zavarovati. Izpostavljena je vsem vremenskim neprilikam. Tisti, ki bi morali skrbeti, da ne bi bilo škode, so res precej neodgovorni!

STOJ △ splošna nevarnost

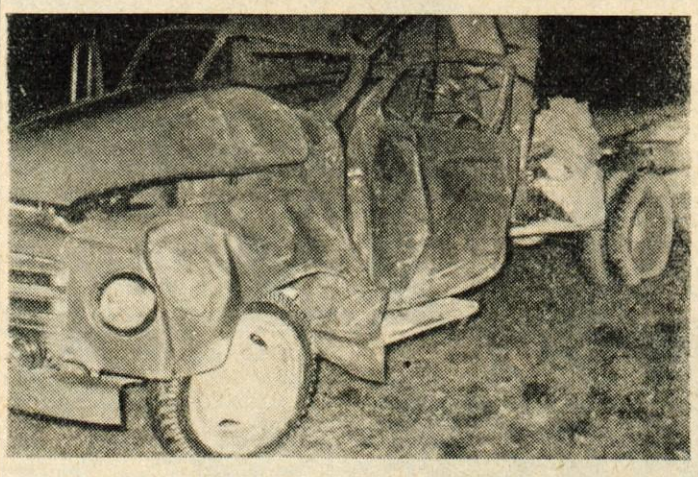

V prometni kroniki utegnemo naleteti tudi na zelo nenavadne primere nesreč. Ko jih prebiramo, se zdi, kot bi si jih nekdo izmišljal; vzroki, ki so krivi teh nesreč, so namreč pogosto tako nenavadni, da jim komajda verjamemo. Eno teh nesreč si bomo to pot pobliže ogledali.

Primerilo se je na cesti I. reda v bližini vasi Meja med Jeperco in Kranjem. Neprodirno temo sta rezala žarometa poltovornega avtomobila kranjskega podjetja »Zimopreja«, ki je hitel proti Kranju. To je bilo v četrtek, 15. januarja zvečer. Brzinomer je kazal 70 kilometrov na uro. V kabini sta sedela dva potnika: šofer in spremljevalec. — Koliko je ura? Šofer je prižgal v kabini luč in pogledal na kazalca. Tričetrt na sedem. Segel je spet po stikalu, da bi luč spet utrnil. Naključje pa je hotelo, da ni ugasnil luči v kabini, marveč dolge žarometa. Cesto pred avtomobilom je objela gosta tema. To je menda šoferja tolikanj zmedlo, da je izgubil čut za orientacijo. Trenutek je še peljal po skrajnem desnem robu ceste, nato pa je vozilo zdrknilo s cestišča. Avtomobil je z nezmanjšano hitrostjo z levim bokom oplazil drevo. Ovira voza ni zadržala, temveč se je ta ustavil okrog 50 metrov od kraja trčenja. Kako močan je bil udarec, dovolj zgovorno ponazarja naša slika.

In kaj pravi epilog te nesreče? Čeprav je treščilo vozilo v drevo z levim bokom, kjer je tudi krmilo, šofer ni utrpel poškodb. Tudi spremljevalcu je bila sreča naklonjena. Odnesel je le nekaj prask. Po približni ocenitvi znaša materialna škoda na vozilu okrog pol milijona dinarjev.

V tem primeru gre predvsem za malomarno upravljanje avtomobila. Če bi šofer, preden je pogledal na uro, odvzel avtomobilu hitrost, prav gotovo do nesreče ne bi prišlo.

Ob 40-letnici KPJ

Boj za množice

Pod naslovom Prelom s starim smo 16. t. m. objavili prispevek Miha Klinarja o odmevu oktobrske revolucije pri nas in o vrenju raznih strank ob ustanovitvi jugoslovanske države (SHS) 1918. leta. Prav v tistih kritičnih časih, ko so narodi Jugoslavije še neenotni iskali pot svoje notranje ureditve, so zčaeli prvi revolucionarji v okviru združene Socialistične delavske stranke Jugoslavije (komunistov) dajati prve smernice za osvoboditev slehernega izkoriščanja. Odmev tega velikega dogodka v zgodovini enotne borbe naših narodov, ob Kongresu ujedinjenja je bil močan po vsej naši širši domovini. Kako je bilo takrat na Jesenicah, nam opisuje v kratkih spominih tovariš Janez Mlakar.

Iz Ljubljane so dan za dnevom prihajali na Jesenice razni govorniki in agitatorji. Odveč bi bilo, da bi naštevali imena, toda Žorga, Makuc, Štrukelj, Lemež med levičarji so še danes v spominu mnogih Jeseničanov. Zagovorniki desnice pa so bili: Kristan Tone, Edbin Kristan, Kopač in še nešteto drugih. V delavskem domu so imeli nekako politično šolo, kjer so nam tolmačili najosnovnejše pojme o marksizmu in razrednem boju.

Nekateri mlajši tovariši tako Rudi Markelj, Berti Wergelj in še nekaj drugih so bili tako navdušeni za napredno, levo stran, da so se referatov naučili kar na pamet, češ da bodo z njimi šli po okolici in poučevali kmete. Toda ti referati so imeli to napako, da so vsi bili izdelani po enem kopitu ter se vsi začenjali z besedami: »Po razpadu Avstrije smo prišli v novo državo, kjer smo mi delavci itd., itd.«

Bili so to prvi poskusi povezave delavca s kmetom, po boljševiških naukih, za katere se je čimbolj ogrevala večina članov naše kovinarske organizacije. Tudi pri tem vprašanju smo se ločili od pristašev desnih socialistov in vodstva II. Internacionale, ki so še vedno trdili, da bodo z volitvami in podobnim premagali kapitalistični sistem. Čisto so pa pozabili na kmeta in njegove težave, kljub temu, da je kmet naravni zaveznik delavca ter da je izključeno, da bi delavec brez njega prišel na oblast.

Kmetje iz okolice so se začeli ogrevati za enotnost z delavci. Kaj kmalu so se pokazali prvi obrisi tako imenovane enotne fronte delovnega ljudstva, ki smo jo večkrat pozneje poskusili, leta 1941. pa tudi dočakali v skupni borbi naših narodov.

Ko pa smo zvedeli, da so tovariši v Srbiji ustanovili novo stranko, bilo je to konec meseca aprila 1919, je tudi na Jesenicah završalo. Nova, to je »Socialistična delavska stranka Jugoslavije« ni bila več v sestavi osovražene II. Internacionale, pač pa se je priključila v kratkem novi, to je III. Internacionali.

Tedaj smo pa vedeli, kaj nam je storiti. Tovariši v Srbiji so nam pokazali pravo pot. Zelo presenečeni so pa bili tako imenovani zmerni socialisti, kot Zugvite, Marčič. Čimbolj vidni pa so postali najbolj vneti zagovorniki nove stranke, kot je bil Košir Ciril iz Nakla, potem Štefan Weis, Rok Wergelj, Tone Wergelj, Janez Smolej in Franc Robič. Posebno navdušeni so bili še zlasti mlajši tovariši, to je Markelj, Trebušak, Berti Worgelj in Tine Wister.

Prav tiste vroče dni se je bližal praznik dela. Zato smo spore med levo in desno dali na stran in se pripravili, da 1. maj čimlepše praznujemo.

Že nekaj dni preje smo primerno okrasili dvorano delavskega doma. Zunaj na dvorišču smo postavili več barak in šotorov za jedi, pijačo in podobno. Tudi velik plesni oder smo pripravili, za katerega nam je deske podarila uprava tovarne.

Nabrali smo potrebni denar in z njim kupili nekaj sto kilogramov smodnika za možnarje. Šef tega streljanja je bil seveda tov. Ciril Bukovnik, ki je za to bil že nekak specialist.

Vso noč pred prvim majem je pokalo iz vseh mogočih pihalnikov in možnarjev, kot bi tukaj na Jesenicah bila fronta. Po vseh vrhovih so goreli kresovi. Dopoldne naslednji dan, na sam praznik, se je razvil sprevod, kakršnega Jesenice dotedaj še nisov idele. Posebno takega z rdečimi zastavami ne. Bilo je petja, godbe, sproščene radosti, govorov... Vse je bilo veselo, razigrano. Godbe so bile na nogah skoro dva dni in dve noči.

Popoldne prvega maja, ko je bila prosta zabava, je nanjo prišel tudi generalni direktor Karl Noot v družbi višjih uradnikov. Prišli so tudi pristaši in funkcionarji drugih strank. Hlinili so se prijateljsko razpoložene. Človek bi rekel, da je vsaj ta dan vladalo nekako »sožitje« med delavci in zastopniki kapitala. Seveda je to bilo le navidezno. V resnici pa sta tukaj bila dva svetova, ki sta se borila med seboj, to pa brez ozirov, kakšna sredstva kdo rabi. Nekatere delavce je ta navidezna prijaznost uspavala, nikakor pa ne bolj razsodnih, ki so že videli, da se naša borba šele začenja.

To je bil v bivši Jugoslaviji prvi in pa tudi zadnji maj, ki smo ga res lepo in brez vseh ovir praznovali. Na drugega pa smo morali čakati celih 27 let, to je do leta 1946.

Odveč bi bilo omeniti, kakšni vzkliki so padali med sprevodom in tudi med govori. Zanimivo pa je bilo videti, kako so se množici ta dan predstavili novi ljudski zastopniki, ki so imeli bolj ali manj uspešne govore. Vse do takrat smo mislili, da je govornik le predsednik Gabriel Weis in Smolej. Ta dan pa smo videli, da tudi drugi novi ne bodo zaostajali, posebno pa še ne ko smo slišali Koširja, pa tudi Jerama. Navdušenost jih je navdahnila s pogumom in spretnostjo.

Tiste dni okrog praznika so se potuhnili razni naši razredni nasprotniki. Toda le nekaj dni pozneje so se z vso silo spet spravili nad nas.

Janez Mlakar

DVE »MEJAŠKI« ZGODBI

V „obljubljeno deželo" za 15.000 din

Nekateri naši državljani še vedno niso nehali verjeti v pripovedko o »obljubljeni deželi« onstran meja. Med take spadata Branko iz Ljubljane, ki mu je rojstni list naštel 19 let, in Stane iz Slavonskega Broda, ki ima še eno manj. Odkar jima je pisal izza meje, kamor je pred pol leta pobegnil njun prijatelj Milan, da se vozi na delo že z Vespo, ki jo bo v kratkem nadomestil z avtomobilom, sta si vtepla v glavo te »ideale« tudi ta dva. Zaslužek, ki za njuna leta ni bil tako nizek, da ne bi mogla pošteno živeti, jima je nenadoma postal premajhen. Začela sta tuhtati, kako bi se prebila čez to presneto mejo. Stanetu je pri tem prvemu padla rešilna misel v glavo. Spomnil se je svojega rojaka Uroša, ki je bil že nekaj časa v jeseniški Železarni in ki bo gotovo poznal najvarnejša pota do meje in čez njo. Branko je v hrepenenju po tuji sreči takoj pristal v Stanetov predlog in naslednjega jutra sta bila že na Jesenicah. Zaradi videza, da iščeta tam delo, sta povprašala najprej v Železarni, potem sta pa takoj poiskala Uroša.

Res sta naletela na pravega. Uroš in njegov delovni tovariš Lazo sta se namreč medtem že dobro seznanila s skrivnimi prehodi čez mejo in si ustvarjala s tem »postranske zaslužke«. Nista pa bila sama, ki bi se ukvarjala s takimi posli. Tudi Milan iz Kranjske gore, ki je prav tako delal v Železarni, se je zaplel v mrežo »vodnikov in pomagačev«. Uroš in Laza sta vodila Branka in Staneta najprej do Milana, ta pa ju je pretihotapil čez Srednji vrh v deželo njunih sanj. Za srečen prehod sta plačala vsak »samo« po 15 tisoč din.

V preteklih dneh pa so stali Milan, Uroš in Lazo pred okrožnim sodiščem v Ljubljani in se morali zagovarjati za sistematično pomoč in organiziranje pobegov čez državno mejo. Kljub zanikanju in izmikanju so morali nazadnje le kloniti pred dokazanim dejstvom, da sta Uroš in Lazo zbirala kandidate za ilegalen prehod čez mejo, Milan kot domačin pa, da jih je spravljal dejansko »čez«.

Ko jim je predsednik senata prebral sodbo, ki je prisojala Urošu 1 leto in Milanu 10 mesecev strogega zapora, Lazu, ki je bil manj udeležen, pa 6 mesecev zapora, je poudaril vso težo takega početja, saj so s tem spet pognali nekaj mladih ljudi v avanturizem in brezdomstvo, na račun njihove mladostne nepremišljenosti pa se še sami okoristili.

Prav bi bilo, da bi ta trojica na oddihu za zapahi spoznala to resnico in prav bi tudi že bilo, da bi naši ljudje ne verjeli več v pravljico o obljubljeni deželi.

ČEZ ČRNUŠKI MOST V AVSTRIJO

Pero in Ivan nimata dosti čez 20 let, pa sta si nabrala v kazensko spominsko knjigo že lepo vrsto zapisov. Ti zapisi posebno dokazujejo njune sposobnosti v zapeljevanju lahkovernih in nevernih ljudi. Ogoljufala sta, z izmišljanjem vseh mogočih obljub, že več takih kalinov in se v prostosti skoraj izključno preživljata na njihov račun. Odvadila sta se s poštenim delom služiti si vsakdanji kruh.

V zadnjem mesecu leta 1958 se jima je »sreča« spet nasmehnila. Izvedela sta, da sta njuna rojaka Stevo in Jure, tam iz Slavonije zahrepenela po tujini, ker bi rada čimprej obogatela. Čeprav še nikoli nista vodila takih ljudi čez mejo — za to nista imela poguma — sta se potrudila k njima in se kmalu dogovorila, da ju bosta varno spravila v Avstrijo. Vendar sta pa bila pripravljena izpeljati ta tvegani podvig le proti primerni nagradi. Zahtevala sta nič manj kot 100.000 din za oba in le nerada popustila na 88.000 din.

Hladnega decemberskega večera sta Pero in Ivan »izpolnila« obljubo. Redki pozni potniki so bili priča sila previdnemu premikanju četvorice moških proti črnuškemu mostu, vodečemu pri Ljubljani čez Savo. Prva dva sta stalno opozarjala na previdnost. Ko so prišli do mostu, je Pero — vodja pohoda — zapovedal skrajno previdnost, kajti onstran mostu, tam preko smrekovega gozdiča, že poteka državna meja in začenja se Avstrija. Mojstrsko je zaigral vso opreznost, se sklonil in odplazil ob mostni ograji naprej. Tako so storili tudi ostali. Ženska, ki jih je dohitela, se jih je pošteno ustrašila; smatrala jih je za zlikovce. Odpeljala je raje nazaj.

Tako sta torej vodila Pero in Ivan oba begunca iz domačega kraja čez črnuški most za nos in ju seveda srečno pripeljala — v »Avstrijo«. Ko so dospeli do gozdička, se je Pero oddahnil in pobahal, da take sreče ni še nikoli imel. Imel je prav, saj mu lahkoverneža takega kova kot sta bila njegova rojaka Stevo in Jure, res še nikoli nista padla v pest. Bojazljivo je tedaj povprašal Jure, kaj naj bi bilo tisto, kar se je svetlikalo z domžalske radio-oddajne postaje. Pero se je brez premisleka odrezal, da je to vendar najvišji cerkveni stolp v Celovcu. Jure in Stevo sta verjela tudi to.

Peru in Ivanu pa se je jelo muditi nazaj v »Jugoslavijo«. Zahtevala sta zato obljubljeno nagrado, ki sta jo onadva res tudi možato izplačala. Pero in Ivan sta se prisrčno zahvalila za prejetih 88.000 dinarjev, stisnila svojima rojakoma roke, jima želela srečno pot in nato urnih krač brez vsake opreznosti odjadrala nazaj, »čez mejo«, naravnost — do prve gostilne. Privoščila sta si vsega dobrega kot še malokdaj in se napila tako, da sta morala nazadnje ostati do belega dne kar v lokalu.

Medtem pa sta Jure in Stevo prezebala v gozdičku onstran črnuškega mosta. Šele ob svitanju sta se opogumila, odšla naprej in na svojo sramoto odkrila, da sta hodila »čez mejo« vse prekmalu, saj sta bila še vedno na slovenskih tleh, — v Jugoslaviji. Debelo sta zaklela v svojem domačem stilu in se vrnila čez črnuški most. Nista mogla verjeti, da sta se ponoči plazila čezenj, kot bi se bližala sami sovražni fronti. Zbrala sta še toliko korajže, da sta svoja »vodnika« prijavila, potem sta jo pa dokurila naravnost na železniško postajo in s prvim vlakom — domov.

Potegavščina je bila preočitna, da bi jo Pero in Ivan, ki so ju dobili še v gostilni, mogla tajiti. Sesti sta morala spet na zatožno klop, kjer sta brez posebnega preslenečenja sprejela sodbo: 1 leto zapora.

Tisti, ki bi morda še iskali vodnika za pobeg čez mejo, bodo vsaj pred njima varni.

-jf

»Monte Carlo« v Prešernovem gaju ali

»KAR SE JANEZEK NAUČI. TO JANEZ ZNA!«

Komaj teden dni je tega, ko so tile fantje na klopici v Prešernovem gaju tako vneto igrali karte, da jim še hud mraz, ki tiste dni ni prav nič prizanašal, ni prišel do živega. Med 11. in 12. uro dopoldne je bilo. Aktovka jim je služila za »mizo«, na katero so vneto metali skoraj nove igralne karte! Njihovi osebni podatki? Poklic? Kdo ve! Po aktovkah bi sklepali, da so šolarji! Tudi njihova starost nam to potrjuje! Toda, ali ni v tem času v šoli pouk? »Ne, tovariš, šole je že konec!« Tako so rekli našemu fotoreporterju. Bili so štirje. Eden je stekel proč, ko je zagledal fotografski aparat. Slaba vest?

Nismo jih vprašali, zakaj igrajo karte zunaj, na mrazu. Lepše bi bilo v šoli, ali doma, seveda, če...

...če bi jim starši pustili. In če bi jim njihovi učitelji to dovolili. Pa je že prav tako, da jim ne!

»Kar se Janezek nauči, to Janez zna!« Kdo more trditi, da se tile fantje ne bodo razvili v strastne kvartopirce!? Potem jih bomo obsojali... Te fante, seveda! Ne bomo pa pomislili na tiste, ki so jih vzgajali... in vzgojili... Triler

VIHAR POD TRIGLAVOM

Riše Milan Batista

Smrt na Okroglem

53

Pavle Kern je šel iz votline v najbližjo nemško postojanko in za pet tisoč mark — to je bila cena za življenje partizanov v votlini — povedal Nemcem, da se v votlini ob Savi skriva štirinajst partizanov, ki so se prebili skozi nemške obroče v Udin borštu in se hočejo tam odpočiti, da si naberejo novih sil. Nemci so izdajalca nagradili z umazanim denarjem.

54

Partizani v votlini o tem seveda niso ničesar vedeli. Ko so se drugo jutro rano prebudili, se je prvi dvignil Jaka; po dolgem poskušanju mu je nazadnje le uspelo, da je z vlažno suhljadjo zakuril ogenj v votlini. Vhod v duplino so zastrli, da jih ogenj ne bi izdal. »Po vodo bo treba,« je rekel Jaka, »pa zdaj, ko še ni svetel dan, da nas potem kdo ne opazi!«

55

Na nasprotnem bregu Save namreč leži železniška proga, ob njej pa so se skoraj neprestano sprehajale nemške patrulje, da bi jo obvarovale pred partizani. Planin je s posodo za vodo v roki stopil proti izhodu. »S teboj grem,« mu je zaklical Šmid, »če bova dva, bo varneje!« Zlezla sta iz votline in splezala na vrh, da bi se potem spustila do Save po vodo.

56

Neslišno sta stopala po rosni travi. Za Krvavcem se je danilo, nad dolino pa je bila še tema. Šmid je stopal za Planinom in napeto oprezoval na vse strani. Mogoče sta napravila vsega deset korakov, ko je Šmid v temi tik pred njima opazil gručo ljudi. Skorajda sta se zaletela vanje. »Nazaj!« je zavpil, »Nemci!!« V istem hipu se je za njim vsula toča krogel.

Srečno naključje jih je rešilo propada

Mnogi antični kipi bi propadli, če ne bi bili zakopani v zemlji - Restavracija nekaterih mojstrovin stare grške umetnosti

Muzej na Akropoli v Atenah je začel novo leto z otvoritvijo treh novih galerij in z dokončno restavracijo nekaterih mojstrovin antične grške umetnosti. Direktor muzeja Joanis Meliades je imel polna štiri leta opravka z restavracijo nekaterih veličastnih kipov iz tega muzeja, med katerimi sta najbolj značilna kip Kore iz VI. stoletja pr. n. št. in kip boginje zmage Nike iz V. stoletja pr. našim štetjem.

Ta dva kipa, popolnoma različna po zamisli umetnikov, ki sta jih izdelala, ponazorujeta razvoj grške umetnosti v tem času, ki je postavila temelje vsemu kasnejšemu razvoju likovne umetnosti v Evropi. Še v VI. stoletju pr. n. št. je v grški umetnosti vladal arhaični stil, navdihnjen z umetnostjo Bližnjega Vzhoda, ki ne išče izvora v življenski resničnosti, temveč v duhovnem svetu, in ki človeka prikazuje vedno v določenem položaju, brez gibanja. V V. stoletju pr. n. št. se je razvil klasični grški stil, ki je ustvaril prave mojstrovine. Ta dela se odklikujejo z vernostjo prirodi, z lepoto oblik, z nakazanim gibanjem in s splošnim vtisom vedrine. Medtem ko je kip Kore karakterističen za arhaični stil, ima kip boginje Nike vse značilnosti klasičnega grškega stila.

Kip Kore in mnogi drugi stari grški kipi so se ohranili do danes, zahvaljujoč se srečnemu naključju. Leta 480 pr. našim štetjem so Perzijci zavzeli Atene in prodrli na Akropolo. Toda Grki so jih odbili in premagali v bitki pri Salamini. Ko so se grški vojaki vrnili domov, so pobožno zakopali razbite svete kipe na Akropoli. Če bi kipi ostali na površini, bi propadli. Ker pa so bili zakopani v zemlji, so se ohranili do današnjih dni. Skoraj vsi so bili odkriti in izkopani pred 70 leti.

Treba pa jih je bilo restavrirati. Pred drugo svetovno vojno so za združitev polomljenih delov posameznih kipov uporabili železne spojke, ki pa so sčasoma začele rjaveti. Direktor muzeja Meliades se je zato odločil, da kipe razstavi, da pobere iz njih železne spojke, ojača posamezne dele z bronom in jih ponovno sestavi. Neki stari kip je n. pr. razstavil na 32 delov in ga zatem ponovno sestavil. Restavracija je odlično uspela. Meliades je zdaj zadovoljen in pravi, da so mojstrovine Akropole ohranjene za sledečih nekaj tisoč let.

ZA RAZVEDRILO

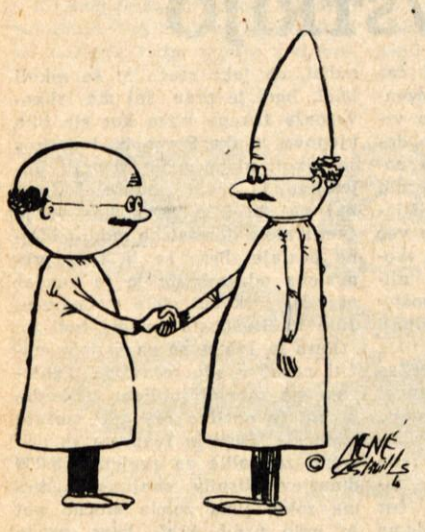

Profesor Perez, specialist za zemeljske satelite, in profesor Lopez, specialist za rakete, si voščita srečno novo leto!
(Iz »Schweizer Illustrierte Zeitung«)

»Hvala lepa, moj mož pa danes ne pije alkohola!«
(Iz »Schweizer Illustrierte Zeitung«)

ZANIMIVOSTI

TISOČ LET »PRI ERŽEN«

Majhna, skoraj nepoznana vasica Pševo, leži na pobočju Jošta. Nešteto turistov in izletnikov je že šlo skozi to vas na mikavni Jošt. Malokdo pa je kdaj koli pomislil, koliko let utegne biti že stara ta vasica. Morda bi tega tudi ne mogli več točno ugotoviti. Vsekakor pa so tam naseljeni prebivalci že več kot tisoč let. Tako priča stara hiša, pri kateri že tisoč let pravijo pri Eržen, četudi v njej niso živeli Erženi (po priimku).

Pševo pa je zanimivo tudi zaradi tega, ker so vsi prebivalci v sorodu. Seveda eni v bližnjem, drugi spet v daljnem sorodstvu. Zanimivi pa so tudi nazivi, pravzaprav kako kličejo po domače prebivalce nekaterih hiš. Kjer se je vgnezdil sin Peter je pri Petrovc, kjer Grega pri Gregorc, tam kjer je Martin pri Martinovc in podobno. B. F.

PISMA NAPOLEONOVEGA SINA

Konec februarja bo na javni dražbi v Münchenu prodano več sto pisem, ki jih je svojčas pisal Napoleonov sin vojvoda Reichstadt — »Orlič« — svoji mami Mariji Luizi.

NAJHITREJŠI ELEKTRONSKI RAČUNSKI STROJ

V Pragi so zgradili ne samo najhitrejši, ampak tudi najboljši elektronski računski stroj. V eni sekundi lahko reši 40.000 do 80.000 računskih operacij vseh vrst.

KAKO BOMO ŽIVELI ČEZ 30 LET...?

Kako bomo živeli leta 1987 — čez 30 let? Vprašanje, ki zanima slehernega človeka. Odgovoriti nanj sicer ni težko, teže pa je — pravilno odgovoriti. Kolikor ljudi, toliko odgovorov, toliko mnenj! Če so pravilna... No, počakajmo, saj bomo videli... čez 30 let!

Nekateri visoki funkcionarji industrije in poslovnih krogov v Ameriki so tudi skušali (čim pravilneje seveda) odgovoriti na to vprašanje. Ti možje menijo, da bo čez 30 let lahko vsak človek imel svoj žepni telefon, dalje da bodo takrat našli način za peko kruha, da bo ostal stalno svež, da bo zavladal enoten mednarodni jezik in da bomo hiše ogrevali in hladili s pomočjo sončne energije. Zanimivo je, da ti ljudje v prihodnjih 30 letih ne predvidevajo kakšnega večjega ali nevarnejšega svetovnega spopada. Pač pa bo človek iznašel popolnoma zanesljive metode elektronske kontrole, ki bo onemogočila prometne nesreče. Avtomobili bodo čez 30 let narejeni iz plastičnih snovi, ki bodo trše od jekla. S pritiskom na gumb jih bo možno spremeniti v potniška letala. Medicinski strokovnjaki predvidevajo popolno likvidacijo raka, srčnih bolezni, poliomyelitisa in celo navadnih ozeblin ter zdravljenje psihičnih obolenj s pomočjo učinkovitih pilul in injekcij. Tudi povprečna starost človeka bo presegla 80 let.

Eden teh poslovnih ljudi — Funston — predvideva, da bo leta 1987 v ZDA 275 milijonov prebivalcev; čez 30 let, bodo ljudje tudi že tako napredovali, da bodo lahko videli in se pogovarjali z drugimi ljudmi kjerkoli na svetu.

Kaj vse se nam obeta v bližnji prihodnosti!

Nepismenost v Jugoslaviji

Leta 1956 je bilo v Jugoslaviji skupno 3,404.429 nepismenih prebivalcev, od tega 2,506.475 žena. Najmanj nepismenih je bilo od 10. do 14. leta starosti (184.661 — od tega 119.459 žena), največ pa v starosti nad 50 let (1,367.986 — od tega 964.285 žena).

Po predvidevanjih JLA, ki si mnogo prizadeva čimbolj odpraviti nepismenost, je še vedno 10 do 15 % vseh, ki pridejo na odsluženje vojaškega roka, nepismenih, čeprav se je v desetletju po osvoboditvi — od 1945 do 1955 — naučilo pisati pri vojakih okoli 420.000 ljudi, v litah 1956 in 1957 pa okoli 17.000.

Po nekaterih podatkih ima Srbija 1 milijon 565.000 nepismenih. V Hrvatski je 250.000 ljudi od 10. do 25. leta starosti brez šolske izobrazbe. Tudi v Sloveniji je bilo ob popisu prebivalstva leta 1953 še 31.626 nepismenih, od tega 18.489 v starosti nad 50 let. Polpismenih (samo bereje) je po tem popisu v naši republiki 4178, od tega 3163 v starosti nad 50 let. Najtežji je problem nepismenosti v Bosni in Hercegovini, kjer so ob popisu leta 1953 ugotovili, da je 43 % prebivalcev nepismenih. Makedonija ima 342.755 nepismenih, od tega 230.107 žena. V Črni gori pa je po najnovejših podatkih okoli 25 % ljudi, ki ne znajo pisati. A. T.

Fidel Castro (na sliki levo, na konju) je s svojimi pristaši, katerih število je raslo iz meseca v mesec, od decembra leta 1956 vodil gverilsko vojno proti prezidentu Batisti. Pred nedavnim pa mu je končno le uspelo vreči nepriljubljen Batistov režim.

REVIZIJA NEWTONA IN EINSTEINA?

Ameriški znanstvenik z Instituta za tehnologijo v Kaliforniji dr. Fritz Zwicky trdi v svojem članku, objavljenem v najnovejši številki »Astronautika«, časopisa Ameriškega raketnega društva, da Newtonovi zakoni gravitacije (težnosti) ne veljajo v medzvezdnem prostoru in da bi bilo zaradi tega treba popraviti Einsteinovo teorijo relativnosti. Do tega zaključka je prišel na osnovi proučevanja obnašanja in gibanja oddaljenih sozvezdij.

77

FRANK OWEN:

EDDIE CHAPMAN PRIPOVEDUJE

Noč smo prebili v Bruslju, naslednje jutro pa odšli v Utrecht. Bil smo opremljeni s težkim orožjem, ker so nas opozorili, da bomo morda doživeli zračni napad. Ceste in železniška križišča vzdolž poti so bila res temeljito razdejana. Ko smo se približali Utrechtu, nas je vznemirilo streljanje strojnic. Ne da bi dognal, odkod prihaja, je naš šofer zavil s ceste na njivo. Naposled smo ugotovili, da streljajo na bližnjem strelišču nemški vojaki. Avto smo potisnili na cesto in nato brez kakšnega drugega incidenta prispeli do domenjenega kraja.

Poveljnik nam je povedal, da je eskadrilja, ki me bo spravila nad Anglijo, nastanjena v predmestju Den Helden. Po daljšem tavanju smo našli štab. Bil je v velikanski podeželski hiši sredi gozda, ki je bila z drevesi imenitno zamaskirana. Na cesti je stalo več velikanskih avtomobilov, ki so pripadali štabu vojnega letalstva. Predstavili so me majorju, poveljniku eskadrilje. Bil je visok, že sivolas mož srednjih let. Poklical je poročnika, fanta z otroškim obrazom, ki mu je bilo približno dvajset let.

»To je pilot, ki vas bo odpeljal,« je rekel major. Posadka, s katero bi potoval, je prispela tistega dne iz Berina. Bila je izurjena za nočne polete.

Šli smo si ogledat letalo. Bilo je znamke Junkers, dokaj podobno tistemu, s katerim sem zadnjikrat letel, le da je imelo močnejše motorje. Mehanik si je dajal opravka z vrati za skok s padalom. Pazljivo sem nadzoroval njegovo delo, ker mi ni bilo všeč, da bi se vnovič zataknil v luknji. To možnost sem omenil majorju in ta je privolil, da je treba vrata razširiti, kolikor je to mogoče.

Vrnili smo se v kantino in tam sem našel še dva druga člana posadke. Oba sta bila fanta devetnajstih, dvajsetih let in eden izmed njiju je imel iti na dopust takoj po našem izletu. Potovanje jih, kot kaže, ni skrbelo. V glavnem jih je zanimalo, kako naglo lahko opravijo posel, da bi se njihov tovariš še pravočasno vrnil in ujel vlak za dopust. Vsi so že leteli proti Rusom.

Pokazalo se je, da je pilot plašen mladenič, ki je sedel povsem ob strani in le redkokdaj spregovoril. Ko sem ga povabil, naj kaj popije, se je opravičil, da je abstinent in pil dalje mleko.

Čakali smo v prijetni predsobi in pili kavo. Poveljnik je nenehno dobival poročila o atmosferskih razmerah in ukaze. Okrog enajstih zvečer me je prosil, naj odidem v njegovo pisarno in se oblečem za polet. Odšla sva tja s von Grunenom. Slekel sem se, si privezal pas z denarjem okrog ramen, nato pa si oblekel svojo modro letalsko obleko. Bil sem pripravljen za odhod.

Odpeljali smo se na letališče, kjer so že ogrevali letalske motorje. Med potjo do letališča mi je von Grunen rekel, da bržkone ne bom imel težav s pristankom v Londonu, ker bo v mestu vznemirjenje, saj bo hkrati z mojim pristankom prišlo do hudega zračnega napada. V zadnjem hipu sva se zmenila, da bom poslal prvo sporočilo tri dni po prihodu.

Ko sva stopila iz avta, so mi vsi trije člani posadke segli v roko in mi želeli prijetno potovanje. Eden izmed njih je potem vzel moje padalo in vrečo in oboje pritrdil name.

Ko so motorji že močneje brneli in so iz izpušnih cevi sikali plameni, je bilo letalo v medli svetlobi videti kakor strahoten črn krokar. Še zadnji stisk roke s von Grunenom, pozdrav »srečno, srečno« in po lestvicah sem se vzpel v letalo.

Vrata so se zaloputnila za mano. Tri minute kasnej smo leteli proti Angliji.

XX.

KONEC POTOVANJA

Povratek domov ni bil prav nič prijeten, poskakovali smo v zraku, padali v zračne praznine in se spet dvigali kakor brezumne ptice. Občutku strašne hitrosti sta se pridružila še bobnenje motorjev in sunkovitost poleta.

Ko smo se dvignili, sem opazil na krilih signalne svetilke. Tako so nemške protiletalske baterije vedele, kdo leti nad njimi.

To pa je hkrati pomenilo, da so bili Nemci pregnani v območje svojega neba in da so zavezniki postali gospodarji zračnih višav. Bal sem se, da je to vladanje že tako popolno, da bodo moji rojaki sestrelili letalo, s katerim sem se vračal domov.

Naše letalo bi moralo leteti nizko nad Severnim morjem, ko bi pa doseglo obalo, naj bi se dvignilo na tisoče čevljev visoko. Tako naj bi se izognili dosegu naprav za radiolokacijo.

In res smo kmalu drveli nizko nad morsko gladino. Zraven mene sedeči radiotelegrafist je nenehno oddajal sporočila. Pogledal me je in se zarežal. Trudoma sem se nasmehnil. Zavoljo nenehnega poskakovanja letala mi je bilo v želodcu kaj čudno.

Preleteli smo tri ladje, ki so z ugašenimi lučmi počasi plule proti Rokavskemu prelivu. Nismo mogli ugotoviti, čigave so. Zatem sem zagledal luči žarometov. Zdelo se mi je, da jih je na stotine. To je bila Anglija! Še nekaj minut smo leteli nizko vzdolž obale. Nato je pilot zasukal letalo in ga usmeril naravnost v luči žarometov. »Dobro se držite,« je kriknil, ko je letalo nenadoma zatulilo skozi zrak. Strmo se je dvigalo. Zdelo se mi je, kakor da sem v neznansko hitrem dvigalu. Ko smo bili že visoko, smo se kar naprej sukali in obračali, da bi se izognili žarometom.

»Zdaj smo nad Anglijo,« je zmagovito zagrmel glas po telefonu. Bilo je, kakor da spet slišim tuliti štuke.